

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2017

ARCHEOLOGIE NOTA Kloosterhoekstraat te Lauwe (West-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 231

Verleysen Aaron

Claeys Simon

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 231

Archeologienota
Kloosterhoekstraat te Menen
(West-Vlaanderen).

VERLEYSEN AARON & CLAEYS SIMON

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2018
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 15 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 15 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 19 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 19 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 20 -
3.2.3	Bodem	- 21 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 22 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 24 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 30 -
3.3.2.1	Fricx-kaarten (1712)	- 30 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 31 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 32 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 33 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 34 -
3.3.2.6	Orthofoto's	- 35 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 39 -

3.4.1	CAI locatie 211381.....	- 40 -
3.4.2	CAI locatie 215301.....	- 40 -
3.4.3	CAI locatie 75575.....	- 41 -
3.4.4	CAI locatie 75593.....	- 41 -
3.4.5	CAI locatie 75597.....	- 42 -
3.4.6	CAI locatie 75687.....	- 42 -
3.4.7	CAI locatie 75686.....	- 42 -
3.4.8	CAI locatie 75647.....	- 43 -
3.4.9	CAI locatie 75776.....	- 43 -
3.4.10	CAI locatie 76520.....	- 43 -
4	Besluit.....	- 46 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 46 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 49 -
5	Bibliografie.....	- 51 -
6	Lijst van plannen.....	- 52 -
7	Lijst van figuren	- 54 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017H193
Site	Menen - Kloosterhoekstraat
Projectsigle ADEDE	MEN-KLO
Ligging	Kloosterhoekstraat 8930 Lauwe (Menen)
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 65624,236 m Y: 164134,202 m Punt 2 (ZW): X: 65327,475 m Y: 163913,831 m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Menen 3 ^e afd., Sectie C, nrs. 601z, 601v, 599c, 596 Zie plannr. 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Verkaveling van percelen in 15 loten
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattryse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Verleysen A. & Claeys S., 2018, Archeologienota Kloosterhoekstraat te Menen (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 231, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 30120 m ²
Periode uitvoering	augustus 2017 en februari/maart 2018
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Hoge bomen en begroeiing/verharding (zie plannr. 4)

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - KLOOSTERHOEKSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017H193 23/08/2017

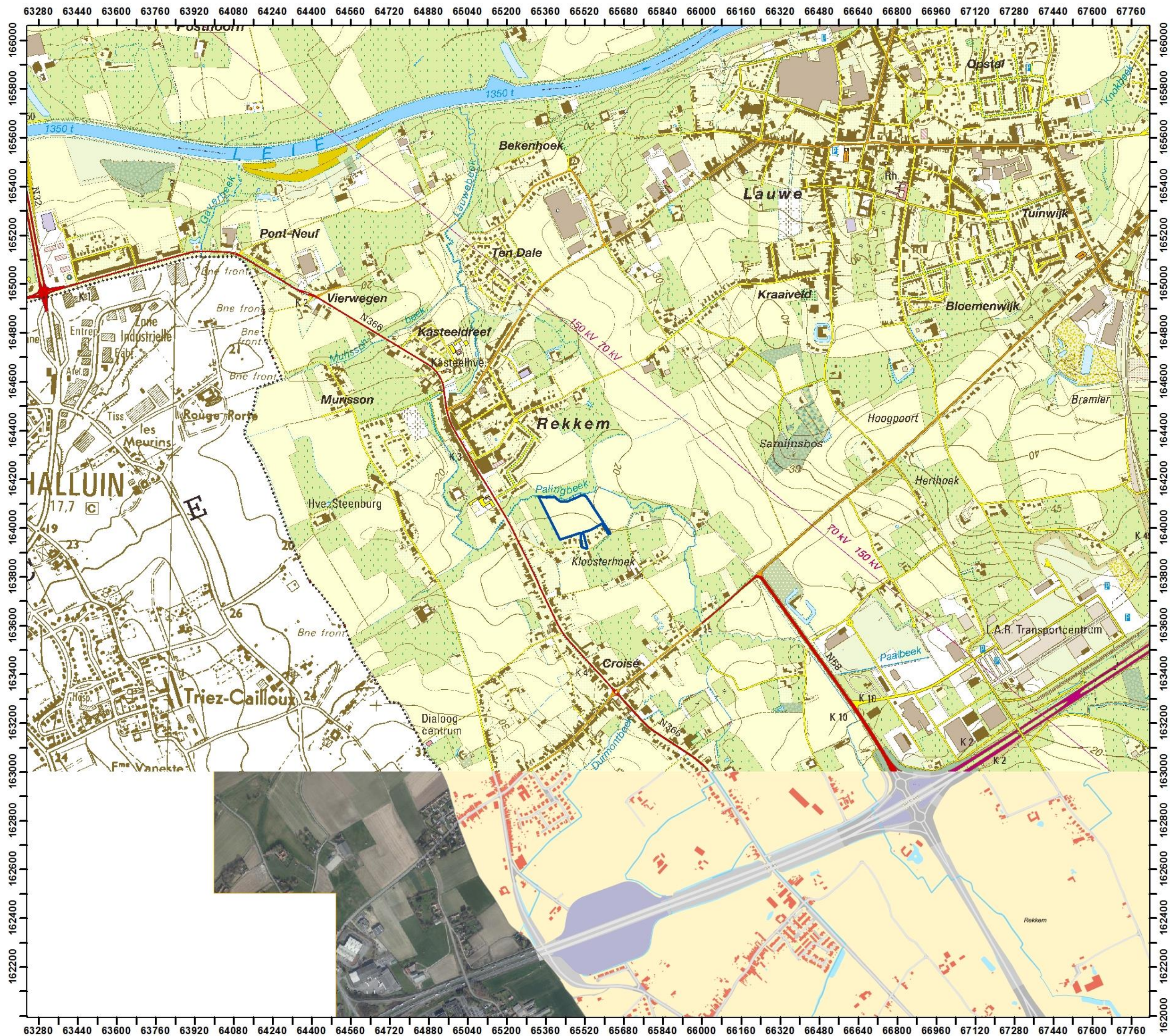
© AGIV, opdrachtgever

Legende

 Projectgebied

0 1 100
Meter

MENEN - KLOOSTERHOEKSTRAAT

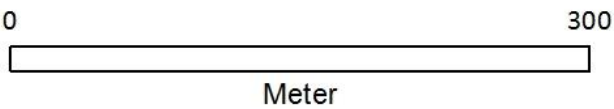
Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017H193 23/08/2017

© AGIV, opdrachtgever

Legende

 Projectgebied

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - KLOOSTERHOEKSTRAAT

Plannr. 3
GRB (Kadaster)

2017H193 23/08/2017

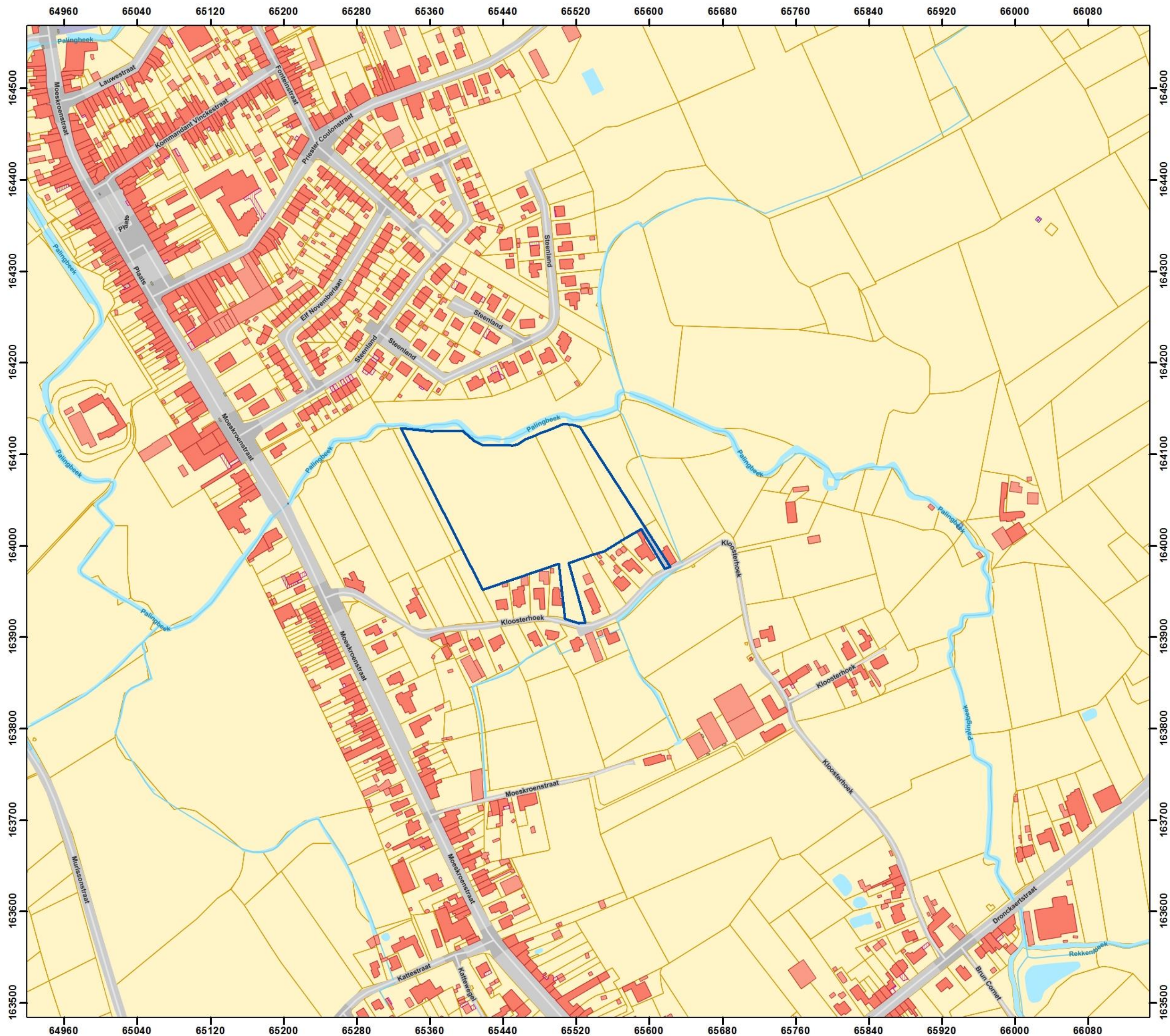
© AGIV, opdrachtgever

Legende

 Projectgebied

0 300
Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - KLOOSTERHOEKSTRAAT

Plannr. 4

Verstoorde zones

2017H193

23/08/2017

© AGIV, opdrachtgever

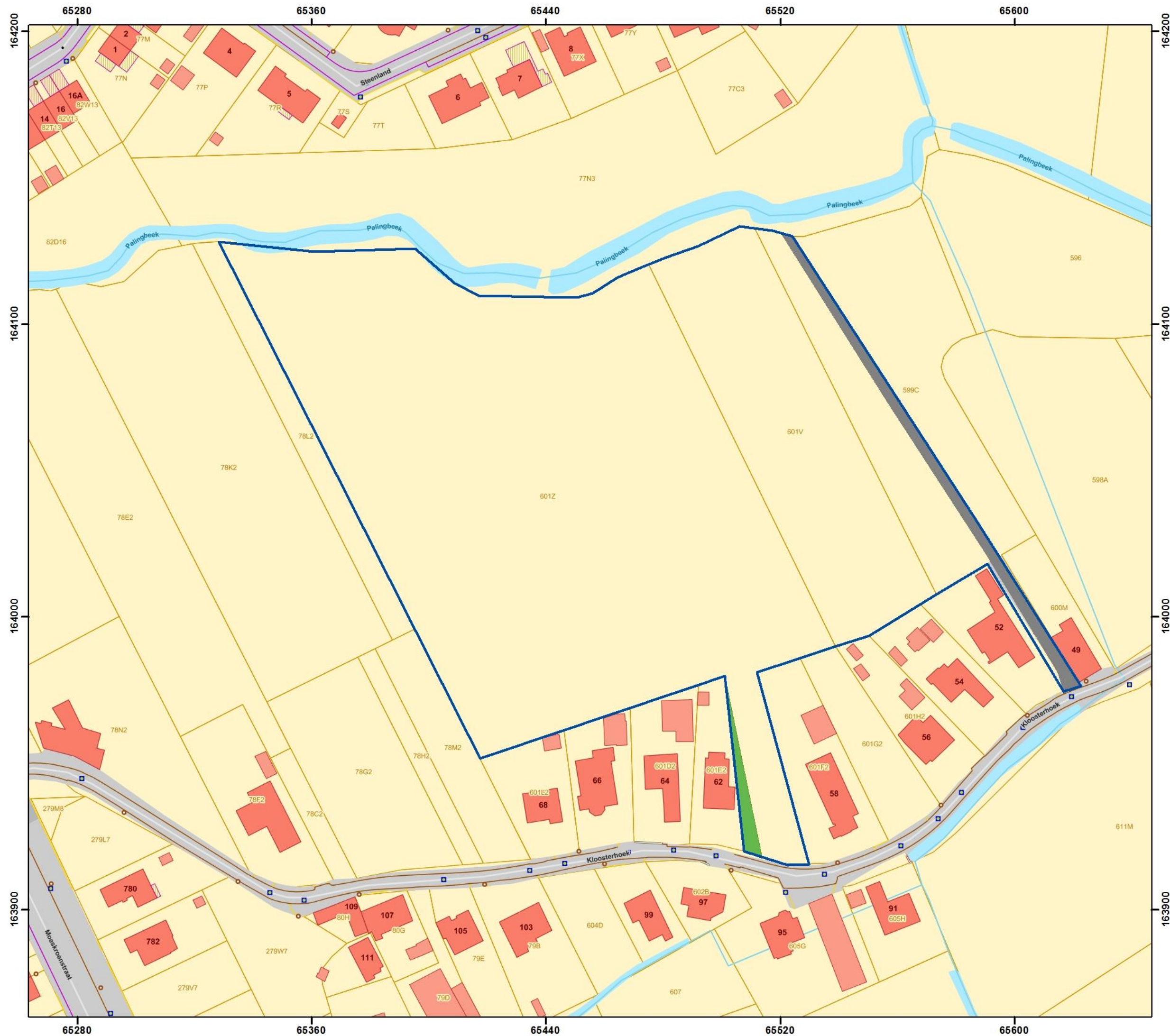
Legende

 Projectgebied

Verstoorde zones

 Verharding

 Hoge begroeiing en bomen

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied werd nog geen voorgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. In de omgeving van het projectgebied werden wel reeds enkele dergelijke onderzoeken uitgevoerd. Deze werden opgenomen als melding in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Hierbinnen zijn in de omgeving van het projectgebied ook enkele cartografische indicatoren naar mogelijk archeologisch interessante plaatsen opgenomen. Deze worden verder toegelicht in '§3.4 Archeologische situering van het projectgebied'.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?

- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied bevindt zich aan de Kloosterhoekstraat en wordt in het noorden begrenst door de Palingbeek. Het gebied bestaat uit vier percelen die momenteel in gebruik zijn als landbouwgronden. Er zijn geen bouwwerken aanwezig op het terrein, wel loopt er een verharde weg in op de N-Z as. Tevens zijn er geen gekende waterwegen of -partijen aanwezig binnen de contouren van het projectgebied.

Voor een inplantingsplan van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 2 (orthofoto) en plannr. 4 (verstoorte zones).

2.5 Beschrijving geplande werken

Het projectgebied zal worden verkaveld tot 15 bebouwbare loten. Deze zullen bereikbaar zijn via een nieuw aan te leggen verharde weg in. De bebouwbare zones binnen de verkaveling voorzien plaats voor bebouwing van het halfopen of gesloten type. Ten noorden van de voorziene verkaveling komt een groen-/bufferzone dewelke mee wordt opgenomen in de verkavelingsaanvraag. Gezien er nog geen concrete bouwplannen zijn waarbij de diepte van de funderingen en andere bodemingrepen in vastgelegd zijn, wordt voor het gehele projectgebied het plaatselijke bodemarchief als potentieel bedreigd beschouwd.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 5.

2.6 Randvoorwaarden

Aangezien het onderzoeksgebied op korte termijn geen veranderingen zal ondergaan kan de principiële haalbaarheid in vraag gesteld worden om een eventueel vervolgonderzoek uit te voeren voorafgaand aan het verkrijgen van de bouwaanvraag. Bijgevolg dient bij eventueel verder archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem hier de mogelijkheid van het uitgesteld traject gevolgd te worden.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854

- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - KLOOSTERHOEKSTRAAT

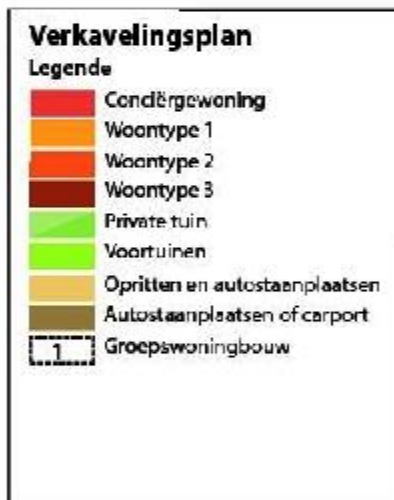
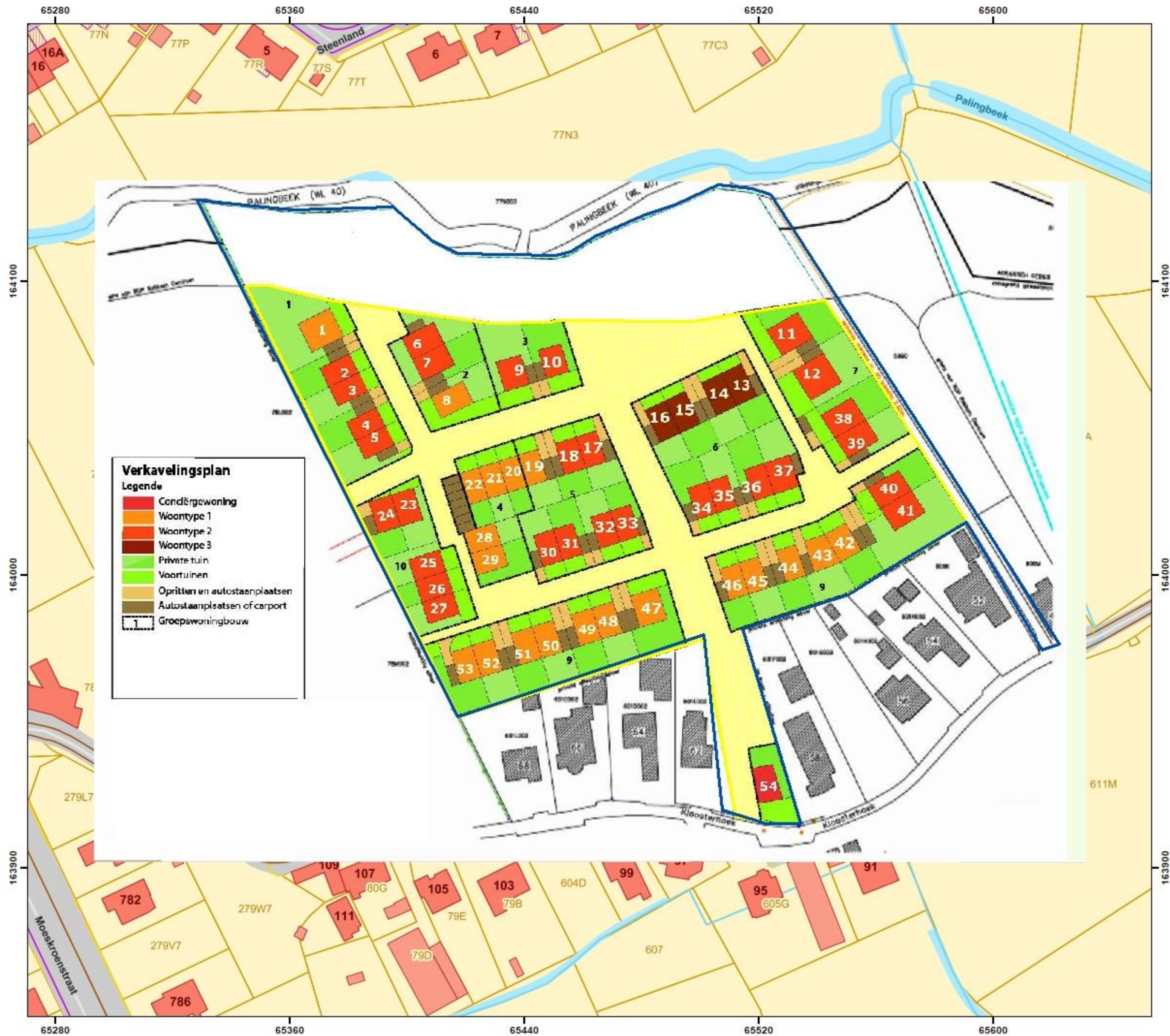
Plannr. 5
Geplande toestand

2017H193 01/03/2018

© AGIV, opdrachtgever

Legende

- Projectgebied
- Projectgebied (concreet)

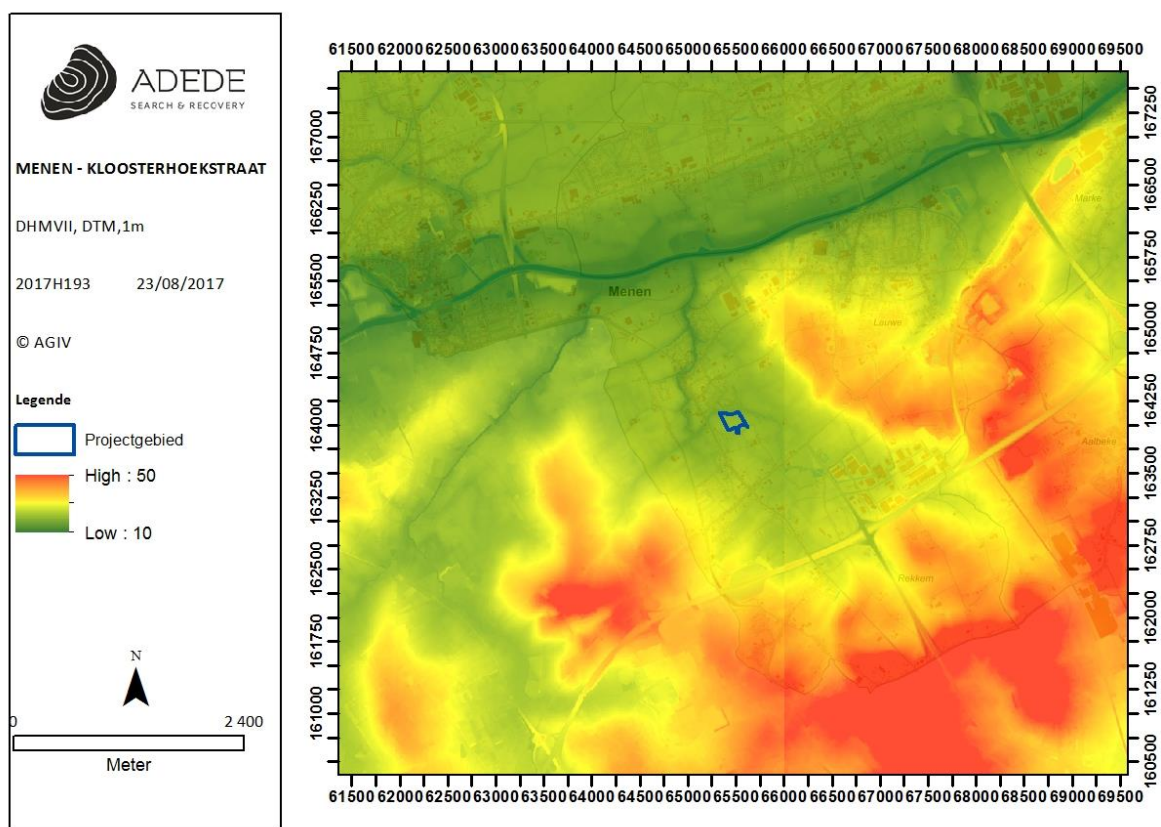
0 90
Meter

3 Assessmentrapport

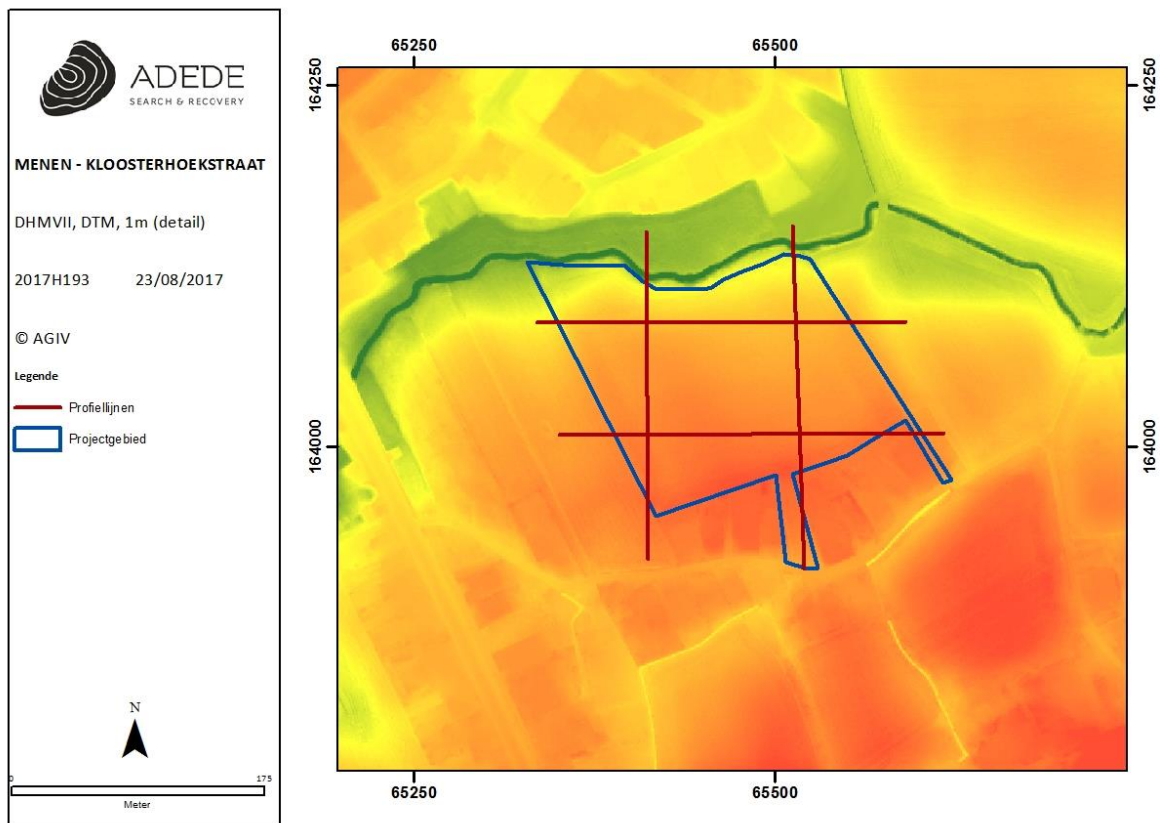
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het projectgebied is gelegen te Lauwe, een deelgemeente van Menen. Lauwe vormt sinds 1 januari 1977 samen met Menen en Rekkem de fusiegemeente Menen. Een landbouw-, industrie- en woondorp met 8.187 inwoners en 879 ha (cijfers van 12/2001). Straatdorp is gelegen aan de rechteroever van de Leie in zandlemig Vlaanderen in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen. Het grondgebied wordt doorsneden door de spoorlijn Kortrijk-Moeskroen, aangelegd in 1842. Tevens waterrijk gebied met als belangrijkste waterloop de Leie gelegen in het noorden. Daarnaast zijn er verschillende beken: de Knokbeek, de Maaibeek, de Plaatsebeek, de Kemmelbeek en de Palingbeek die in de gemeentekern hoofdzakelijk overwelfd of gekanaliseerd zijn. De Leie vormt in het noorden de natuurlijke grens met Wevelgem, in het oosten grenst Lauwe aan Marke en Aalbeke, in het zuiden en zuidwesten aan Rekkem en in het westen vormt de Palingbeek de grens met Menen. Bestuurlijk en gerechtelijk behoort Lauwe tot het arrondissement Kortrijk, kanton Menen. Kerkelijk tot het bisdom Brugge. De kleiachtige bodem zorgde voor een bloeiende pannen- en steennijverheid, vanaf de 19de eeuw geïndustrialiseerd¹.

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121791>

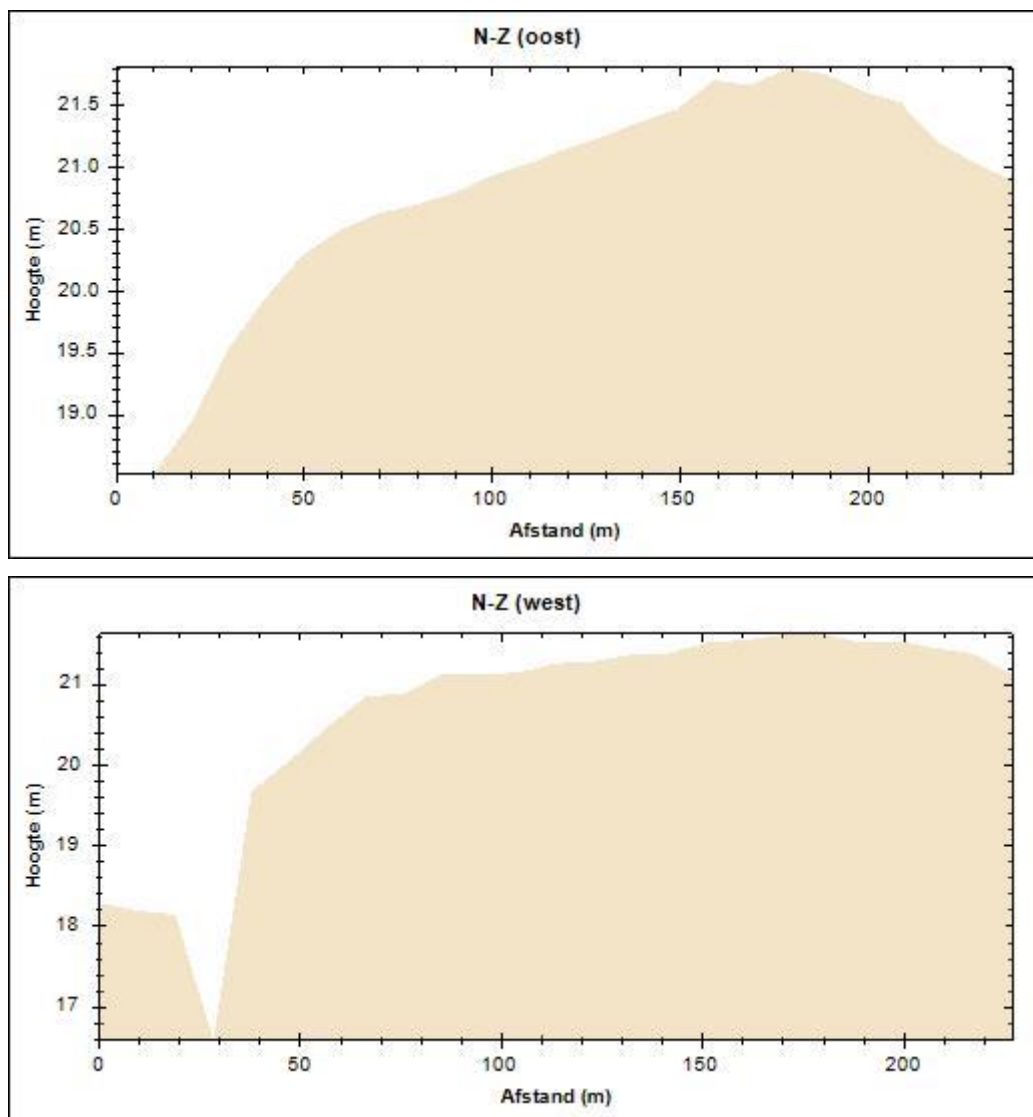

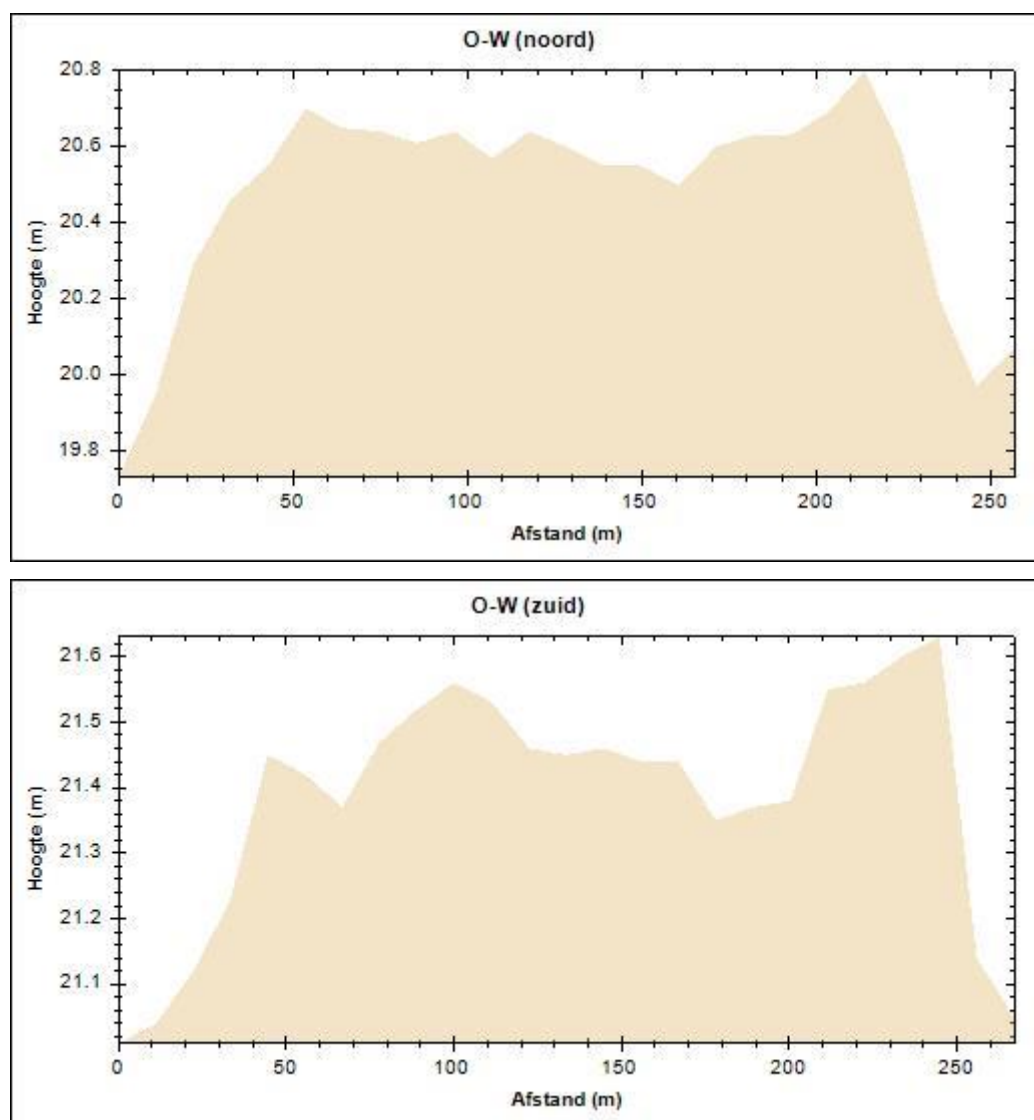
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Het digitaal hoogtemodel en de terreinprofielen geven aan dat het projectgebied zich op een hoogte tussen de 21.9m TAW en de 17.5m TAW bevindt. Het terrein helt af in noordelijke richting met een gemiddelde hellingsgraad van 1.7%. De hellingsgraad neemt wel toe in noordelijke richting, naar de palingbeek toe.

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

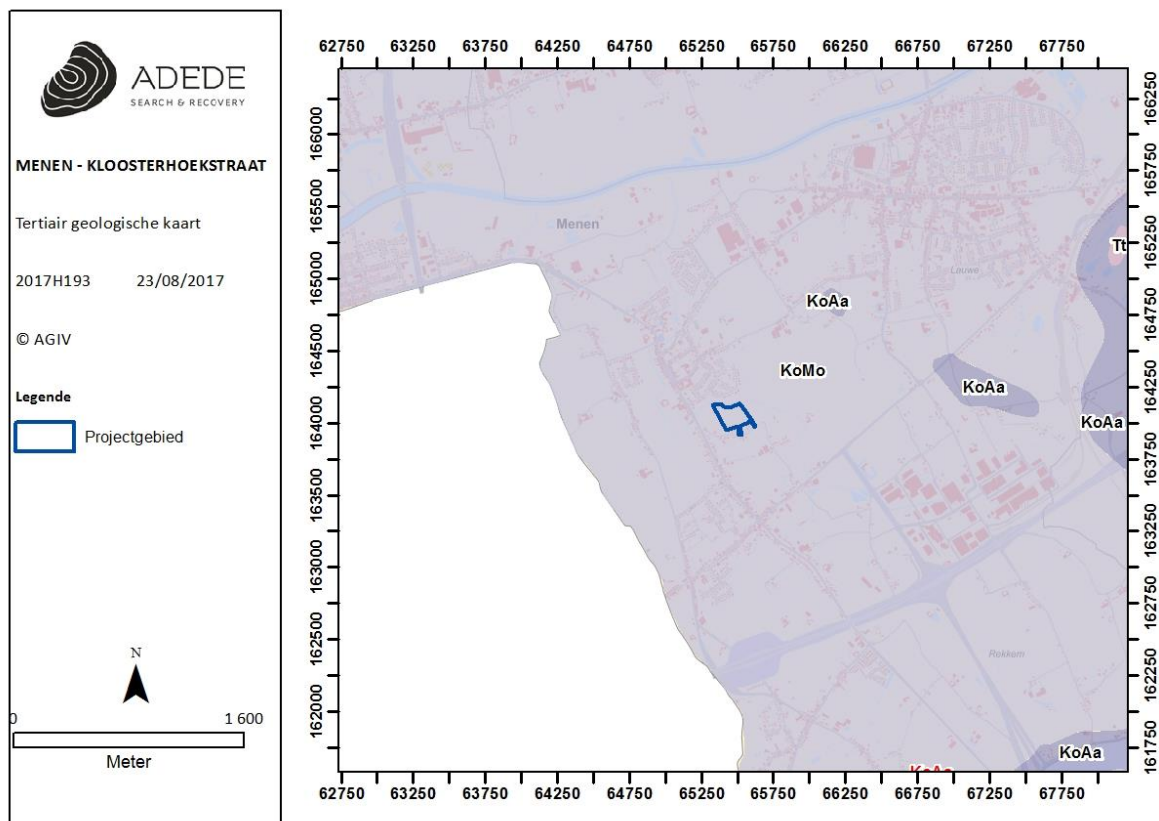
Ter hoogte van het volledige onderzoeksgebied is het **Lid van Moen**² (KoMo) terug te vinden. Dit lid vormt een heterogene kleiige siltlaag waarin zandlaagjes voorkomen afhankelijk van de lokalisatie. *Nummulites planulatus* wordt hierin aangetroffen. Het lid van Moen maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk, wat de onderste formatie is van de **Ieper Groep**³ (samen met de Formatie van Tielt en de Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Kortrijk bestaat uit door de zee afgezette, i.e. mariene,

² Bogemans F., 2007, Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, kaartblad 29, Kortrijk, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

³ Lithostratigrafische tabel van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair), DOV

kleilagen, daterend uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen). De formatie wordt verder opgedeeld in 4 leden (van oud naar jong): het Lid van Mont-Héribu, Saint-Maur (of Orchies), Moen (of Roubaix) en Aalbeke. Al deze leden zijn voornamelijk opgebouwd uit kleilagen, soms kunnen meer zandige en siltige lagen voorkomen.

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

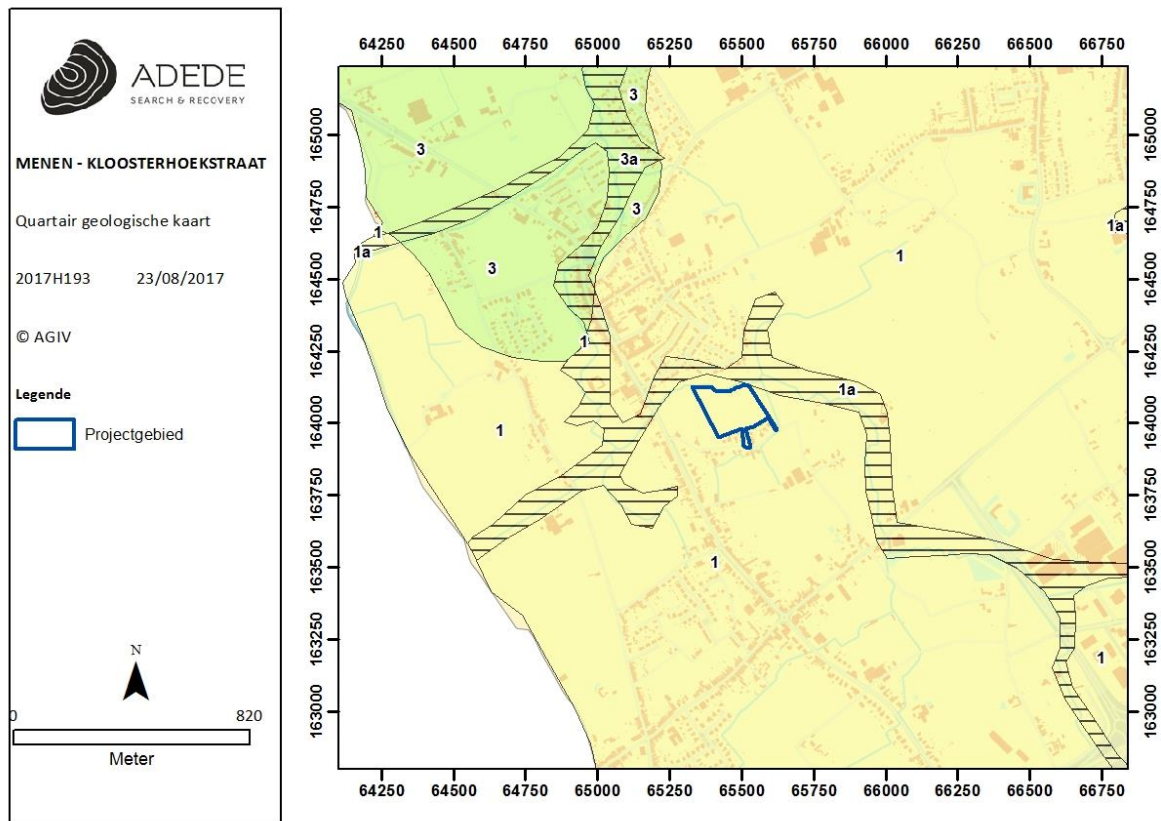
3.2.2 Quartair geologisch

Het volledige onderzoeksgebied is gesitueerd in twee quartaire afzettingen, met name profieltype 1 en 1a. Bij **profieltype 1**⁴ zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype bestaat uit de karteereenheid **ELPw** en of **HQ**: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het

⁴ Bogemans F., 2005, *Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen*, Vrije Universiteit Brussel, Brussel

zuidelijk gedeelte van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Anderzijds kunnen er eveneens hellingsafzettingen van het quartair aanwezig zijn.

In het westen van het onderzoeksgebied bevindt zich **profieltype 1a**⁵. Bij dit profieltype zijn wel Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

⁵ www.geopunt.be

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtypekaart wordt er hoogte van het onderzoeksgebied de volgende bodemtypes teruggevonden:

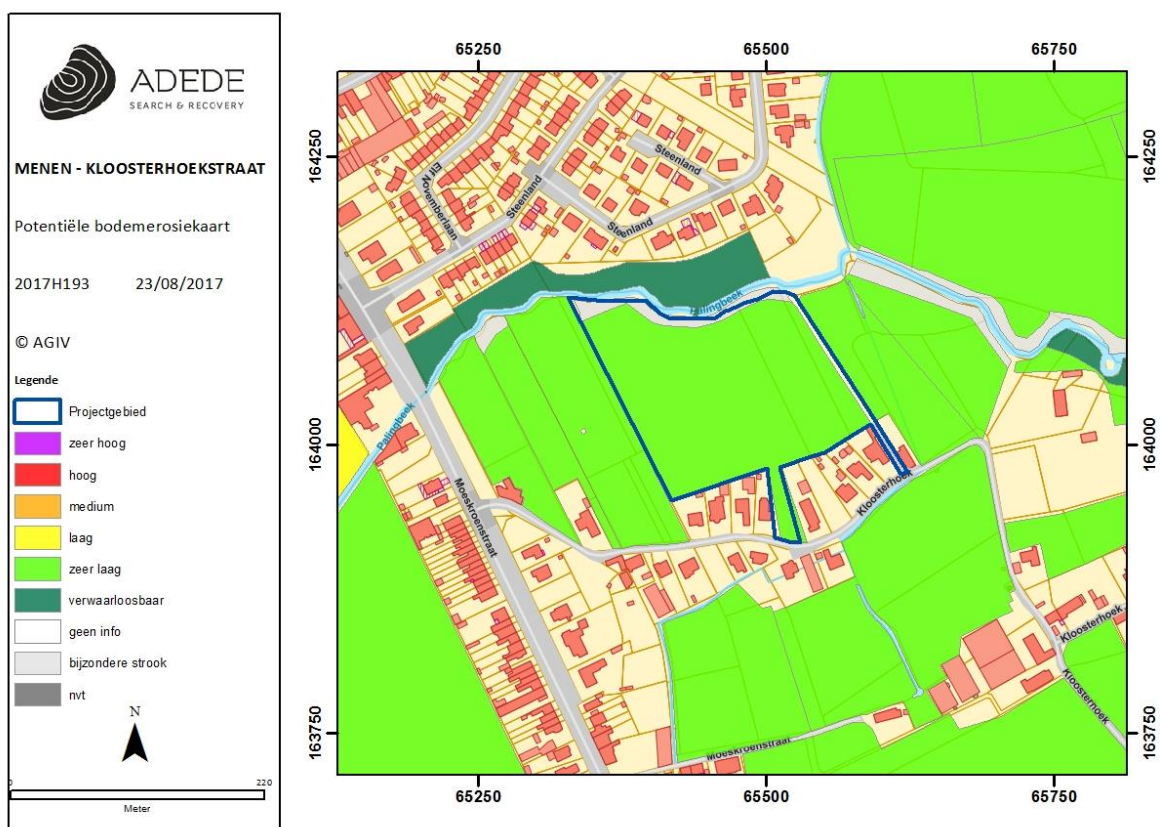
- **Lca:** Dit zijn matig droge zandleembodems met een textuur B horizont. De Ap horizont rust op een E horizont (ongeveer 40cm dik) of rechtstreeks op de textuur B die verrijkt is met klei en sesquioxiden tot een bruin, zwaar zandleem. In vele gevallen komt een substraat voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120 cm. Normaal hebben deze gronden geen watergebrek, noch wateroverlast. De substraatgronden zijn in het voorjaar koud en laat te bewerken en kunnen in de zomer bij aanhoudende droogte aan watergebrek lijden. Ze zijn geschikt voor teelten en zeer geschikt voor weinig eisende teelten.
- **Lba:** Dit zijn droge zandleembodems met een textuur B horizont. De Ap horizont is ongeveer 25 cm dik, donkerbruin en matig humeus. De horizont rust op een zwak humeuze, bruinachtige overgangshorizont die 30 tot 40 cm dik is. Hieronder komt een meer kleiige textuur B horizont voor. De ondergrond is soms gestratificeerd met afwisselend lemige en zandige laagjes. Normaal is de aan klei uitgeloopte horizont meer dan 40 cm dik, in andere gevallen werd het profiel door erosie afgeknot en rust de Ap direct op de textuur B. Roestverschijnselen treft men pas aan dieper dan 120 cm. De waterhuishouding is gunstig en de gronden zijn geschikt voor veeleisende akkerteelten en zeer geschikt voor weinig eisende teelten.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

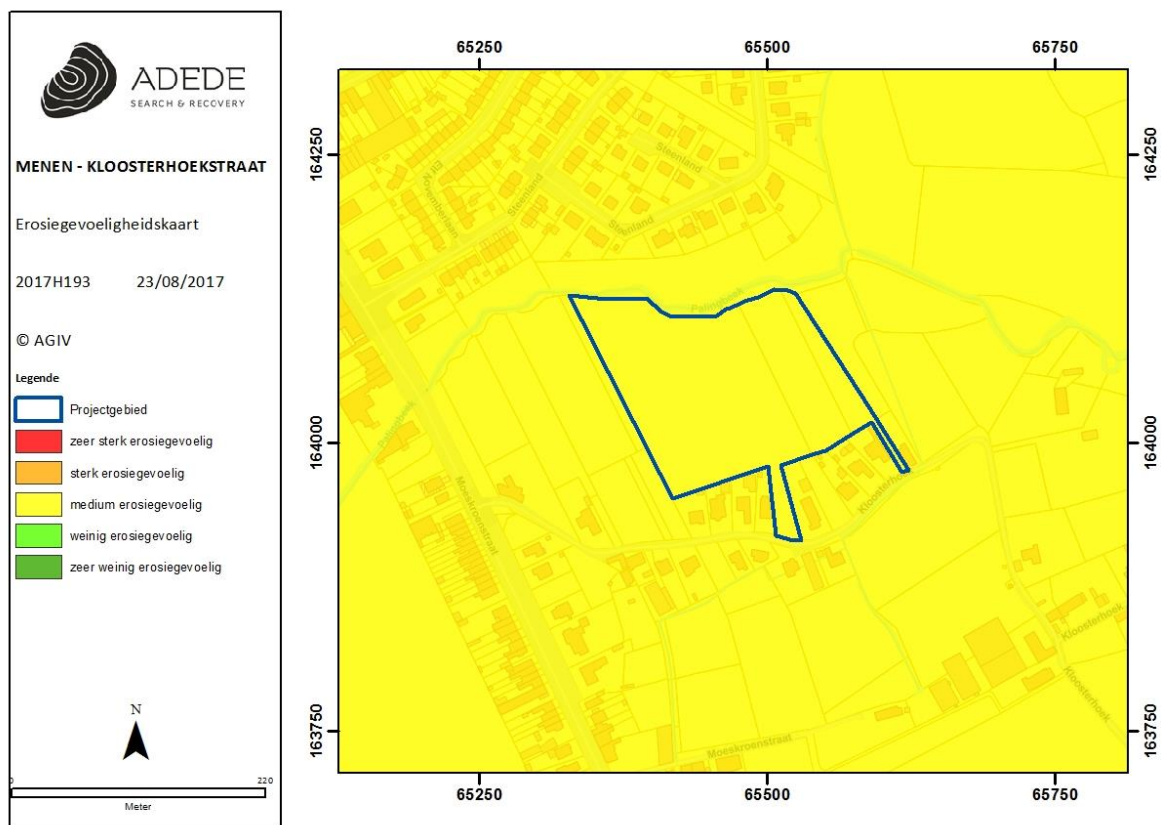
De potentiële bodemerosie per perceel houdt rekening met onder meer het bodemtype, de hellingsgraad en de hellingslengte van het perceel. Het houdt echter geen rekening met het huidige landgebruik. Voor het onderzoeksgebied is de totale potentiële erosie zeer laag.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Het onderzoeksgebied behoort toe aan de erosiegevoeligheid klasse 3, dit houdt in dat er een medium erosiegevoeligheid is.

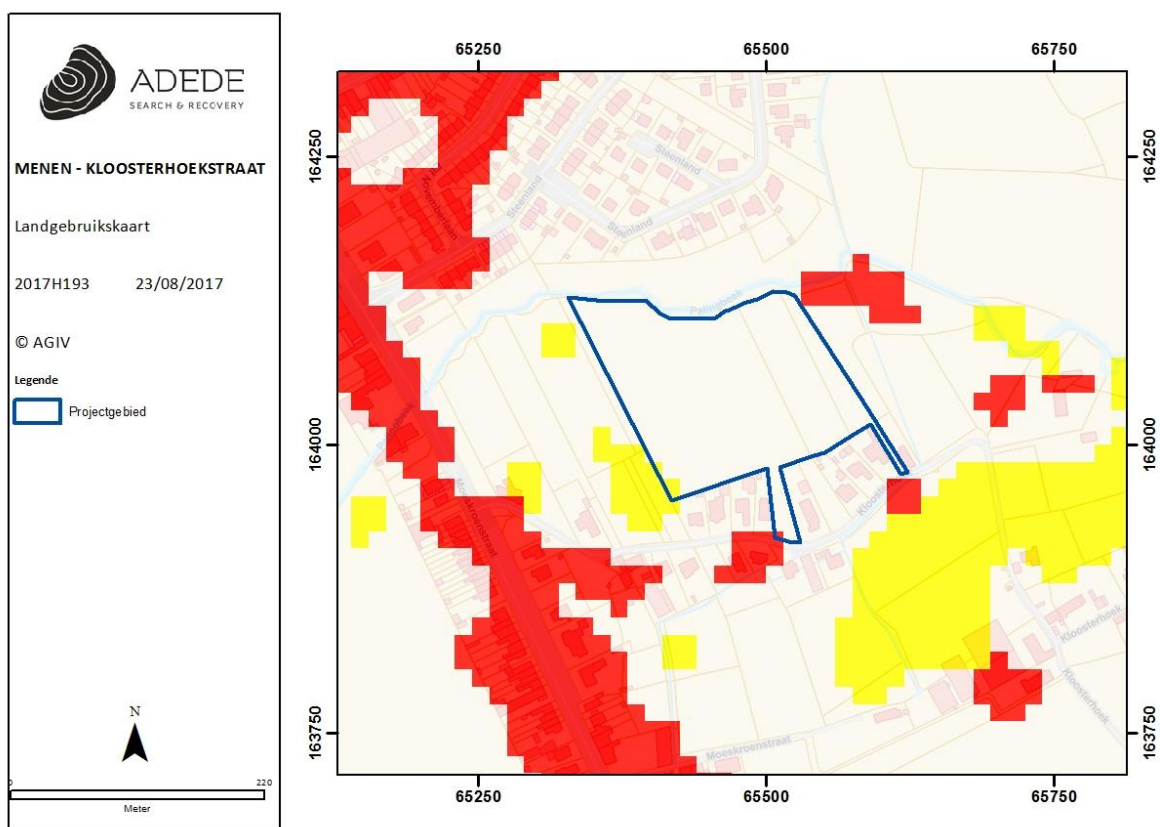
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Het bodemgebruiksbestand (opname 2001) geeft aan dat het onderzoeksgebied in drie zones gelegen is. Deze zones zijn weergegeven in Figuur 9.

- **Akkerbouw (wit):** Hierbij wordt de bodem gebruikt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Hieruit bestaat het onderzoeksgebied voor het grootste deel.
- **Andere bebouwing (rood):** Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30 en 80% is verhard).
- **Weiland (geel):** Bodem die bedekt is met gras en die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier⁶

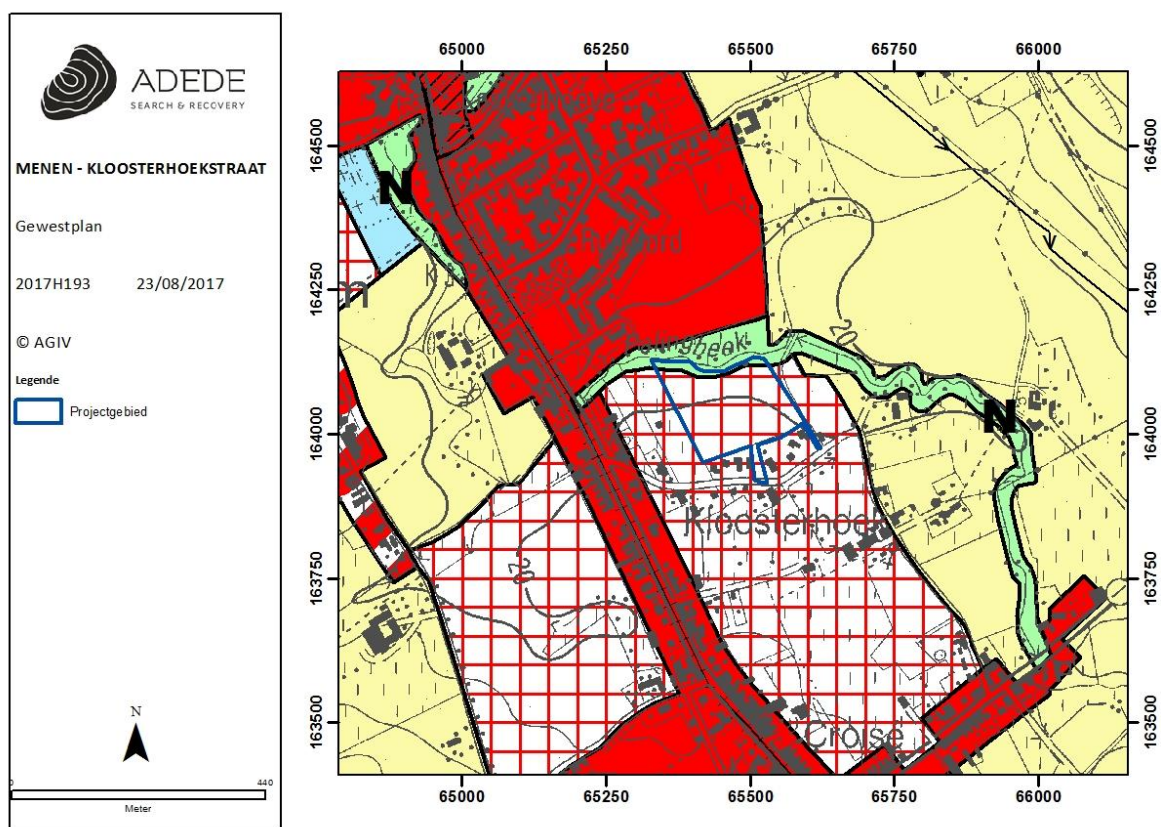
⁶ www.geopunt.be

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan kan men zien dat het grootste deel van het onderzoeksgebied ingedeeld is als **woonuitbreidingsgebied** (wit met rood raster). In het noorden en noordoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich een klein deel **natuurgebied** (groen) langsheen de Palingbeek.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering⁷

Verschillende vondsten in de omgeving van Lauwe en Rekkem geven aan dat reeds in de steentijden antropogene activiteiten plaatsvonden in de streek. De oudste bewoningssporen te Lauwe dateren dan weer van de Gallo-Romeinse periode en werden aangetroffen op een heuvel tussen Lauwe en Marke. De Romeinse aanwezigheid in het gebied uitte zich echter voornamelijk in het aanleggen van wegen. Enkele straten gaan zo terug op een Romeinse heirweg. Naast dergelijke wegen werden reeds enkele Romeinse vestingsplaatsen ontdekt. Vermoed wordt dat er op het hoogste punt van de Rekkemstraat een Romeinse villa of kampplaats gelegen was, een tweede kampplaats zou zich nabij de Menenstraat bevinden om een overzicht te hebben over de weg naar Wervik en over de Leie. Beide straten zijn ten noorden van het projectgebied gesitueerd op + 1,5km afstand.

De naam Lauwe duikt voor het eerst op in de historische bronnen in 804 als vermelding naar twee personen; Milo en Jacob van Lauwe. Latere vermeldingen onder de namen Louwa en Lauha komen voor in 1128 en 1143. De naam zou afgeleid zijn van “Lova” wat het Keltische woord is voor waterloop. Andere bronnen plaatsen het ontstaan van de naam Lauwe in de term “Lavo” wat de naam was van een voormalig meertje gevormd door de afvloeiende waters van de heuvels in de buurt.

De heerlijkheid Lauwe gaat terug op een kleine nederzetting aan de Leieoever. Rond 804 is een kleine dorpsgemeenschap aan een doorwaadbare plaats van de Leie te situeren. Omstreeks 1100 werd de stenen Romaanse Kerk van Lauwe opgericht.

Lauwe blijft lange tijd een rustige woonplaats, maar rond 1600 worden er vernielingen aan de kerk aangebracht door het Schotse garnizoen van Menen. In de loop van de 17de eeuw volgt hierop een gedeeltelijke heropbouw. Rond deze periode zijn tevens 6 molens gekend te Lauwe, deze werden echter allemaal gesloopt tussen 1813 en 1955.

In de tweede helft van de 18de eeuw wordt de kerk, door de toestand waarin deze zich bevindt, afgebroken en wordt de toren vervangen door een kleiner klokkenhuis.

Langzamerhand evolueerde Lauwe van een landbouwersdorp naar een geïndustrialiseerde gemeente met een bijhorende sterke bevolkingsgroei. Hierdoor kent ook de bewoningskern een sterke uitbreiding. In deze periode werden ook veel nieuwe (omwalde) hoeves opgericht, vaak restauraties of teruggaand op hoeves uit de 14de à 15de eeuw. De oudst bekende is het kasteelhof ter Boenaerde dat teruggaat tot een versterkte kasteelhoeve uit de 17de eeuw. Andere voorbeelden zijn de hoeve "Grote Molen" (17de eeuw), de meerwallige hoeve Kranenbroek (18de eeuw), de hoeve Ter Heule (18de eeuw), de hoeve "Groot Steenbrugge" (19de eeuw), het goed "Kloosterhof" (eerste helft 20ste

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121791>

eeuw) en de hoeve "Delabie" (eerste helft 20ste eeuw). Verschillende hoeves verdwenen in de jaren 1960.

In 1877 wordt tevens gestart met de bouw van een nieuwe kerk in een neogotische stijl. De oude kerk werd vervolgens tussen 1880 en 1882 volledig afgebroken. Andere werken in de gemeente Lauwe zorgden ervoor dat deze haar landelijke karakter deels verloor. Zo werd tussen 1838 en 1842 een spoorweg aangelegd en werd in 1868 een stationsgebouw opgetrokken. In 1832 wordt ook de Leie gekanaliseerd en in 1868-1869 wordt ook de eerste brug over de Leie aangelegd. Hierbij zorgden meerdere infrastructuurwerken zoals de aanleg van nieuwe wegen en openbare gebouwen voor de verdere uitbouw van de gemeente Lauwe.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog is het voornamelijk de naburige gemeente Menen die het zwaar te verduren krijgt. In Lauwe kampte men echter met een enorm woningtekort. Er werden als reactie hierop een grote hoeveelheid houten barakken opgetrokken in de gemeente. Na de oorlog werden door eenzelfde maatschappij ook stenen woningen opgetrokken. De Duitsers werden op 13 oktober 1917 zwaar onder vuur genomen te Menen en zouden zich uiteindelijk terugtrekken via Lauwe, naar Kortrijk.

In 1921-'22 wordt de Leie op twee plaatsen rechtgetrokken. Daardoor bezit Lauwe twee eilanden en twee dode Leiearmen. De tweede brug over de Leie, opgetrokken in 1917 werd vernield door wegtrekkende Duitse troepen in 1918. In 1922 wordt er een derde vaste brug opgetrokken. Het is een zware metaalconstructie op twee pijlers van blauwe steen. Deze brug wordt in mei 1940 door geallieerde troepen vernield. In 1942 werd door de Duitsers een kanon omgebouwd tot een *Panzerabwehrkanone 40*, wegens een gebrek aan eigen afweergeschut. Het kanon werd buitgemaakt tijdens de gevechten om de Leiebrug en droeg mee aan de bevrijding van Lauwe op 6 september 1944⁸. In de maand augustus van 1943 werd een nieuwe wind geblazen in het gewapend verzet. Er werden verschillende companies opgericht die onderling met elkaar stonden. Een van die companies bevond zich te Lauwe en werd Macareux genaamd. Er werd een ontvangstcomité voor valschermspringers opgericht en voor de ophaling van het gedropte materiaal. Een van die drop-terreinen bevond zich te Lauwe en kreeg de naam Macareux. Om de parachutage vlot te laten verlopen werd opgeroepen om verbindingswegen te vernietigen, telefonische verbindingen buiten gebruik te stellen en "guerilladaden" uit te voeren die voor chaos en onzekerheid moesten zorgen bij de bezettingstroepen⁹.

⁸ <https://www.menen.be/nieuws/in-beeld-lauwe-krijgt-kanon-terug>

⁹ http://www.ethesis.net/kortrijk_verzet/kortrijk_verzet_hfst_5_deel_1_b.htm

Verder kende Lauwe ook een sterke industrialisatie, door de gunstige kleibodem in het gebied ontstaat een bloeiende steen- en pannennijverheid alsook een bloeiende vlasnijverheid. Hierbij hoort natuurlijk ook de oprichting van weverijen en fabrieken.

Sinds 1 januari 1977 fuseerden de gemeenten Menen, Rekkem en Lauwe tot de fusiegemeente Menen. Vandaag de dag is deze gemeente gekend als landbouw-, industrie- en woondorp in het zuidwesten van West-Vlaanderen tegen de grens met Frankrijk.

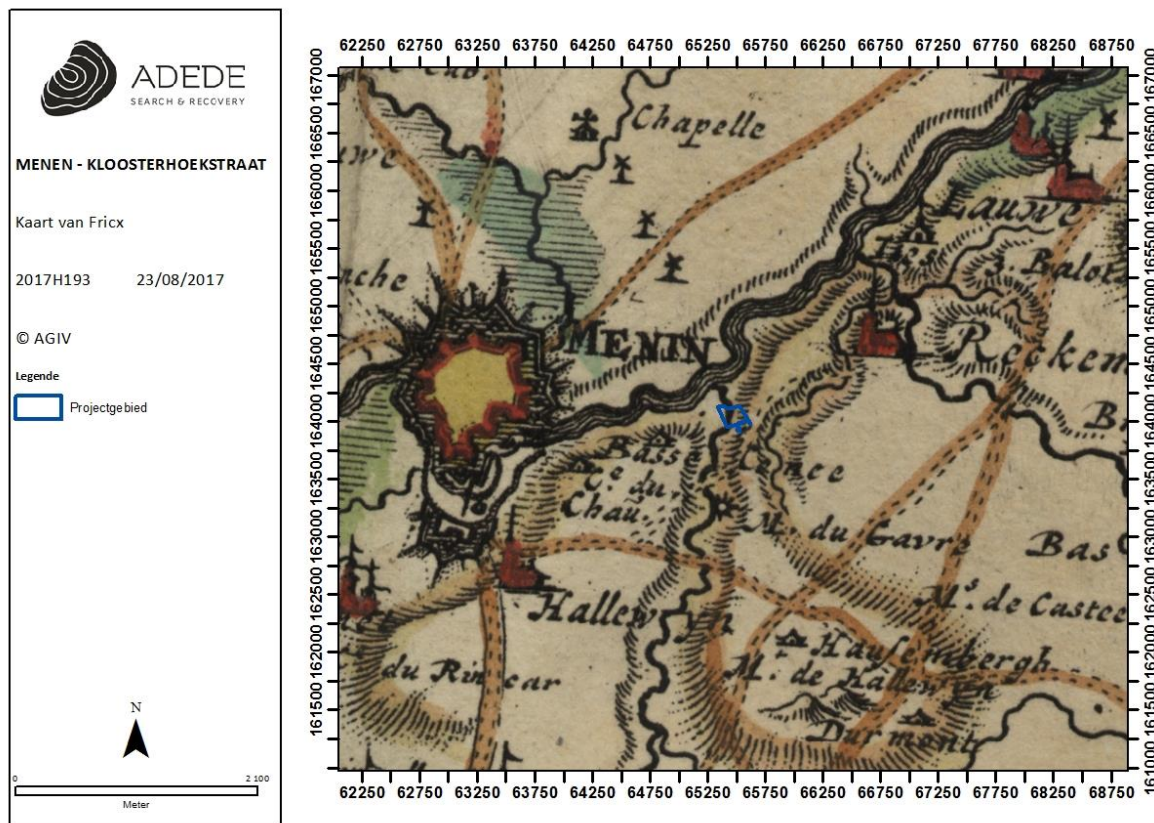
3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Fricx-kaarten (1712)

Eugène-Henri Fricx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18de -eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot *Imprimeur de sa Majesté*, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de *Cartes des Pays-Bas* uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van de stadsplannen opgesteld tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Fricx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden. De privé-raad verleende hem dan uiteindelijk ook dit privilege voor zijn hele leven.¹⁰

Op onderstaand fragment uit de kaarten der Nederlanden van Fricx is duidelijk de stadskern van Menen te zien, alsook belangrijke herkenningspunten zoals kerken, kastelen en waterwegen. Het georefereren van dergelijke kaarten is, doordat zij niet schaalvast zijn, vrijwel onmogelijk. Op de Fricx kaart is dan ook te zien dat het projectgebied ten zuidwesten van Rekkem ligt, terwijl dit eigenlijk ten zuidoosten moet zijn. Alsook de locatie van Menen, hier gelegen onder de Franse grens ten oosten van het onderzoeksgebied; terwijl dit eerder het noordoosten hoort te zijn.

¹⁰ http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpl63204_nl.html

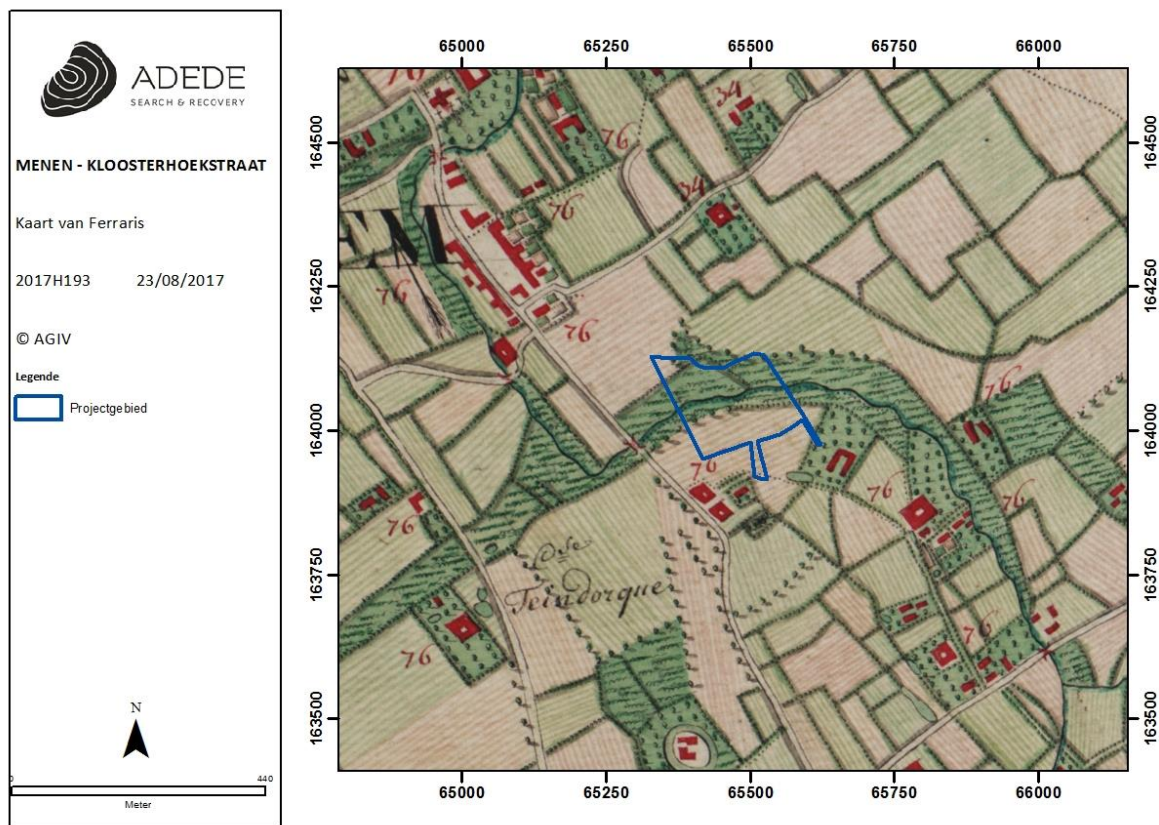
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen.¹¹ Op de kaart van Ferraris staat het grootste deel van het projectgebied afgebeeld als akkers of velden. Daarnaast wordt het projectgebied door verschillende perceelsgrenzen doorsneden, de percelen worden afgebakend door hagen. In het oosten van het onderzoeksgebied is een boomgaard zichtbaar met daarin een vrijstaand (hoeve)gebouw. In het zuidwesten van het projectgebied is een pad zichtbaar dat verschillende percelen doorloopt en eindigt bij de onverharde weg ten westen van het

¹¹ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

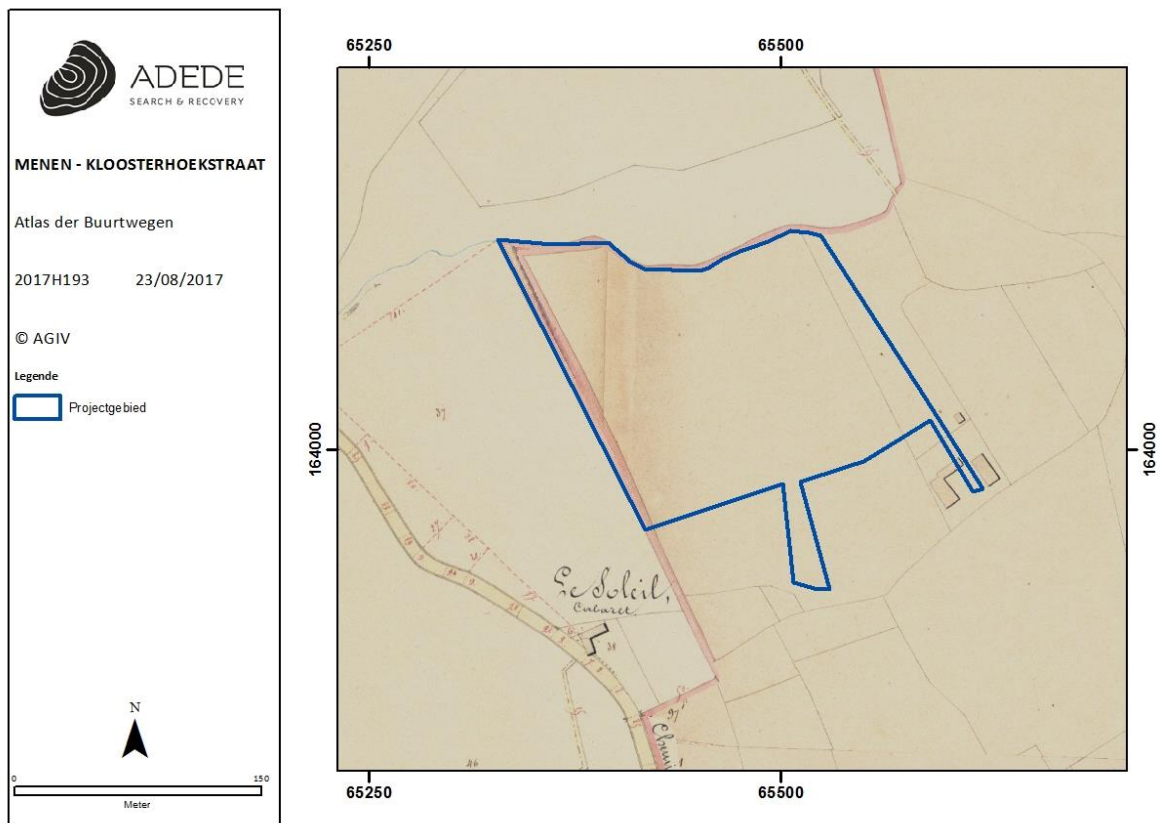
projectgebied. Het projectgebied staat op de kaart van Ferraris aangegeven als gelegen binnen landbouwgronden en wordt doorsneden door verschillende perceelsgrenzen. In het noorden van het projectgebied bevindt zich een drassige, moerasachtige zone die veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van de Palingbeek. Binnen de contouren van het projectgebied zijn enkele vrijstaande gebouwen zichtbaar die toebehoren aan parochie nr. 76.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Op de Atlas der Buurtwegen wordt het grootste deel van het projectgebied zonder bebouwing afgebeeld. In de zuidoostelijke hoek van het projectgebied wordt wel een gebouw doorsneden, maar onvoldoende om van bebouwing op het projectgebied te spreken. In het noorden volgt het projectgebied de contouren van de aanpalende Palingbeek. In het westen grenst het projectgebied aan weg nr. 3, terwijl ten zuiden pad nr. 41 zich bevindt. Dit pad kruist met weg nr. 3 en loopt in het zuidoosten naar een gebied dat aangeduid staat met de benaming “Kloosterhoek”. Hier is evenwel enige bebouwing zichtbaar.

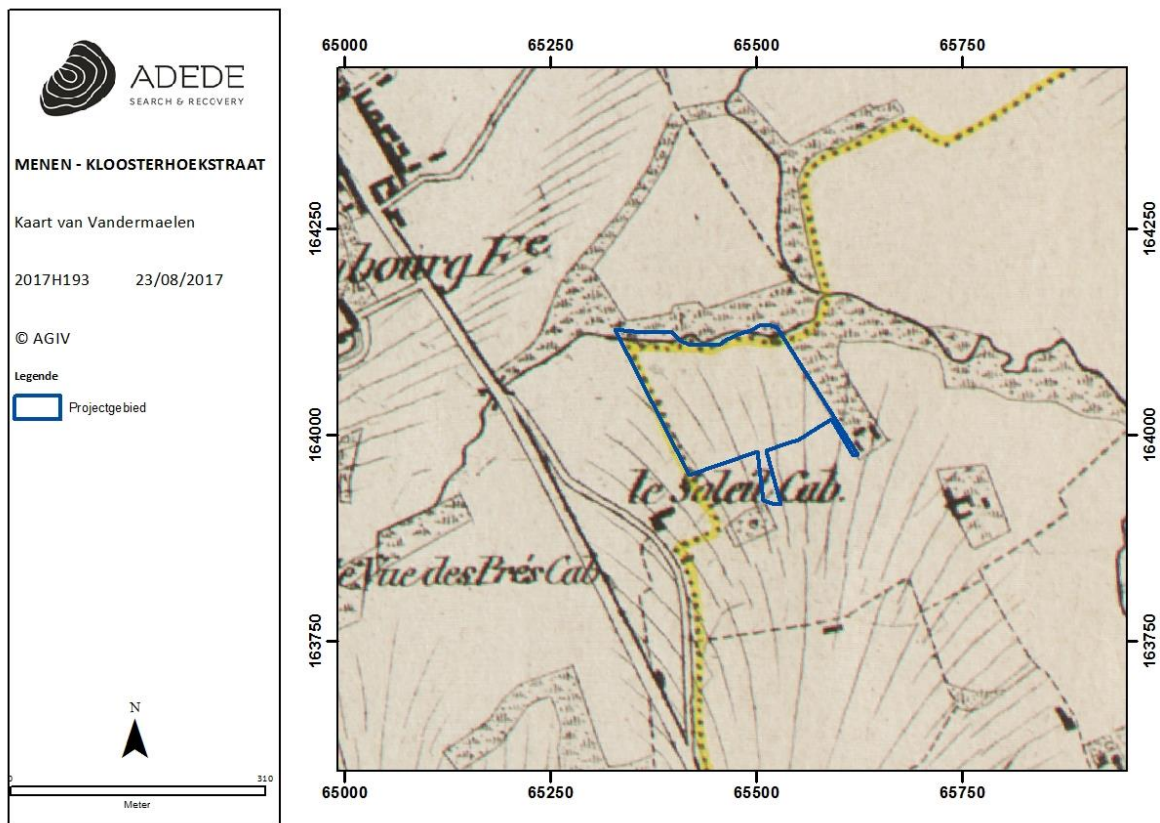

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Établissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, ...).

Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Hollanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed. Op de topografische kaart Vandermaelen is geen onderverdeling in percelen zichtbaar. Het projectgebied grenst eveneens in het noorden aan de Palingbeek. Binnen de contouren van het projectgebied is in het oosten weiland zichtbaar, daarnaast bevinden zich in het zuidoosten - net buiten het projectgebied - nog steeds enkele vrijstaande gebouwen.

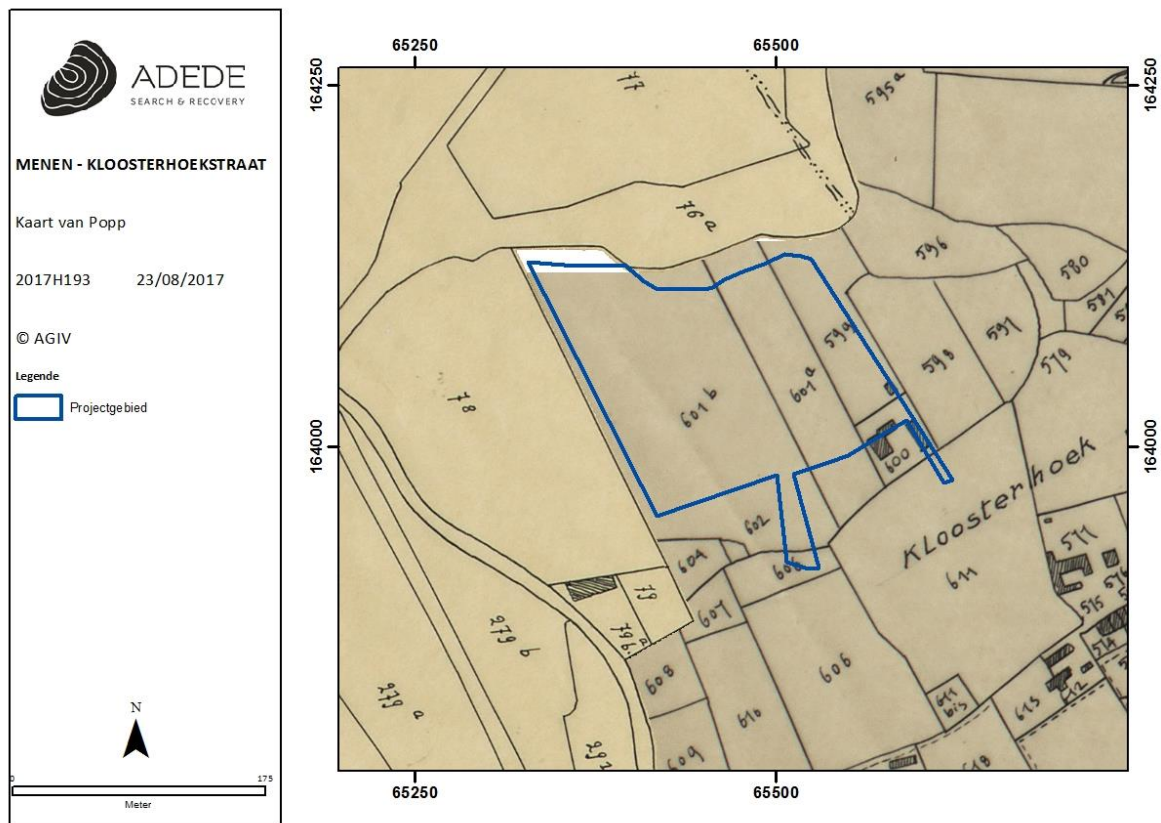

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

Philippe-Christian Popp had tussen 1842 en 1879 de ambitie om het project waarvoor Philippe Vandermaelen het initiatief had genomen te vervolledigen. Dit project bestond erin om kadasterplannen te tekenen van alle Belgische gemeenten.

Op de kaart van Popp kan men zien dat het projectgebied onderverdeeld is in verschillende percelen, in het zuiden van het projectgebied is nog steeds bebouwing te zien, die op voorgaande kaarten ook reeds zichtbaar was.

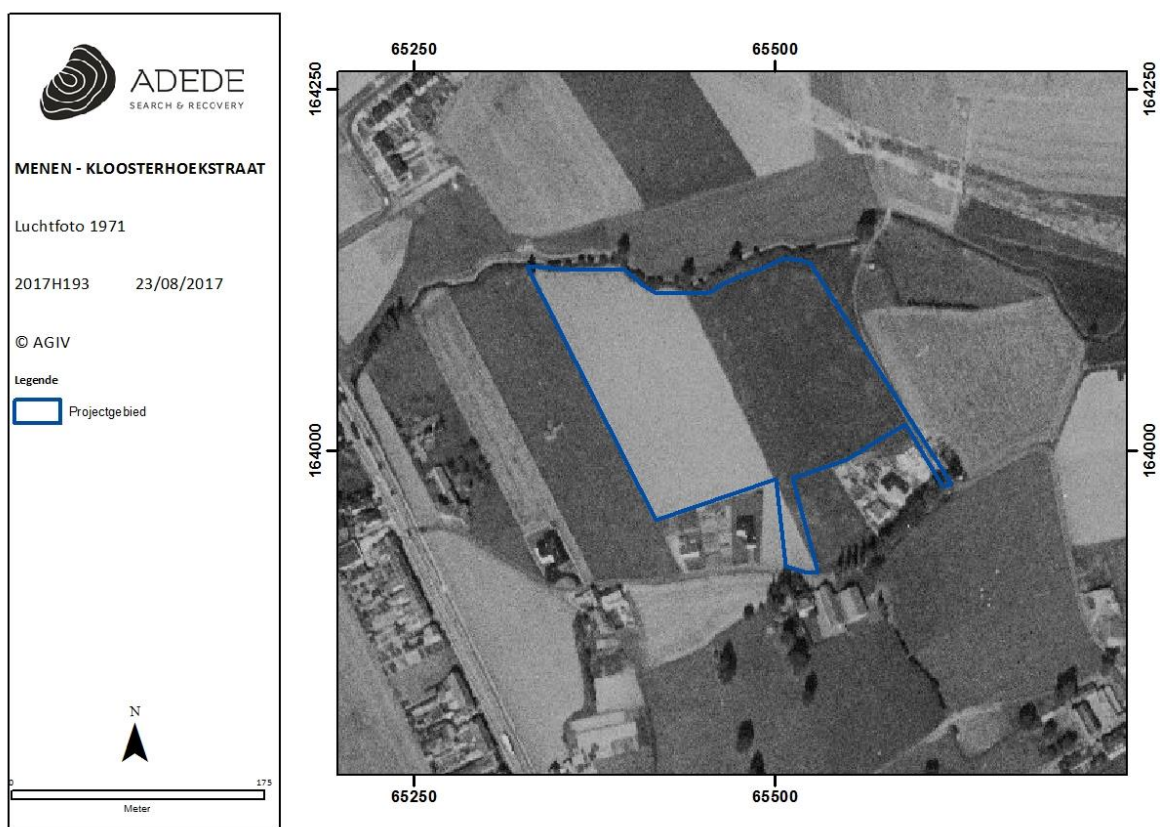
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

Uit de verschillende historische kaarten blijkt dat tot midden de 19^e eeuw bewoning aanwezig was op het projectgebied. Daarnaast is het belangrijk op te merken dat de bewoning zich stevast op dezelfde plaats bevindt, namelijk in de zuidoostelijke hoek van het projectgebied. Men kan dus spreken van enige continuïteit in de bewoning van 1771-1779 tot 1842-1879, toch een periode van bijna een eeuw. De bewoning in de zuidwestelijke hoek die te zien is op de Ferrariskaart, wordt nadien echter niet meer weergegeven op de meer recentere historische kaarten.

3.3.2.6 Orthofoto's

Orthofoto 1971

Op de orthofoto uit 1971 is te zien dat het projectgebied ten noorden van de kloosterhoekstraat ligt en grenst aan de Palingbeek. Het gebied omvat voornamelijk landbouwgronden, in het oosten is een pad zichtbaar dat van noord naar zuid loopt.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op luchtfoto uit 1971

Orthofoto 1979-1990

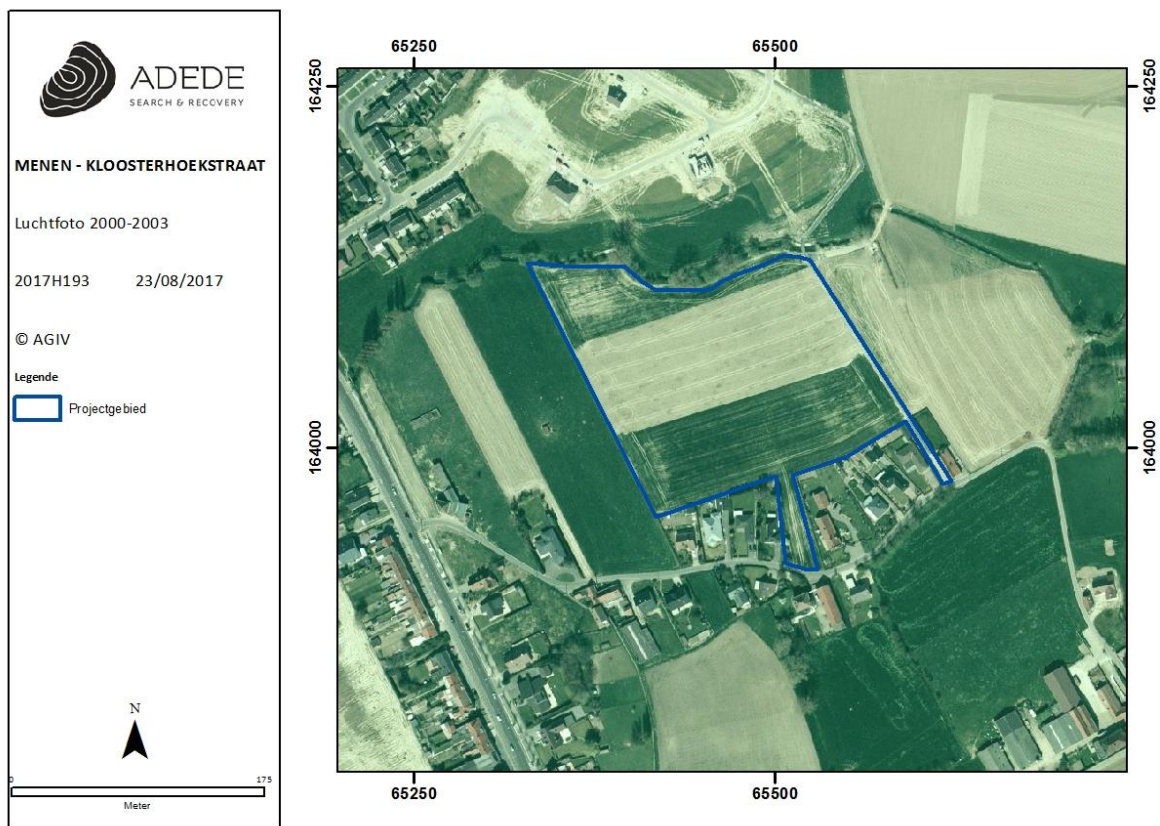
Op deze orthofoto is te zien dat er zich geen veranderingen hebben afgespeeld ten opzichte van de orthofoto uit 1971.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990

Orthofoto 2001-2003

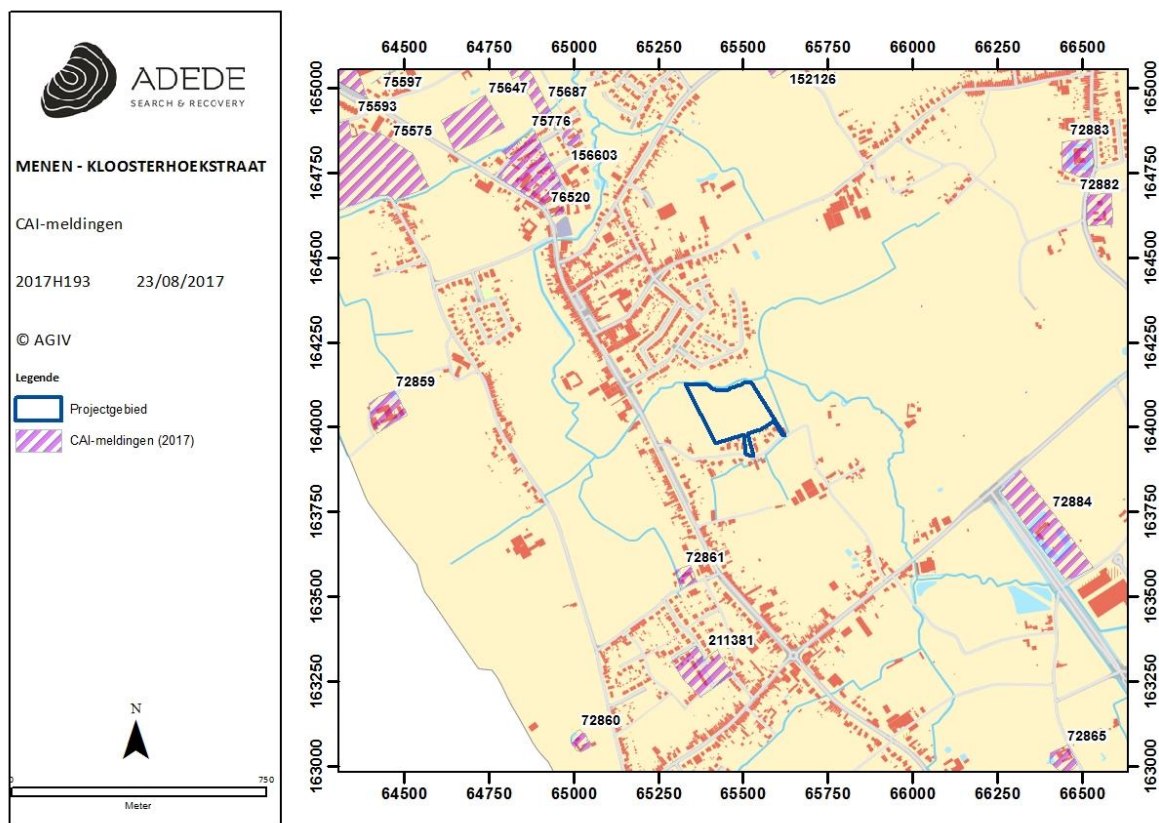
De orthofoto uit 2001-2003 toont eenzelfde beeld als voorgaande orthofoto's: het projectgebied is nog steeds in gebruik als landbouwgrond, evenals het pad in het oosten.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op luchtfoto uit 2000-2003.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Zoals eerder aangegeven werd ter hoogte van het projectgebied nog geen voorgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) maakt wel melding van enkele dergelijke onderzoeken in de omgeving van het projectgebied. Naast meldingen van archeologische onderzoeken maakt de CAI ook melding van cartografische indicatoren naar mogelijk archeologisch relevante plaatsen in de omgeving van het projectgebied.

Figuur 19. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

Om een duidelijke chronologie van de omgeving weer te geven, is geopteerd om een overzicht te geven van de CAI locaties per periode, sites die artefacten uit meer dan één periode bevatten, staan bijgevolg twee maal in de lijst. Nadien wordt aan de hand van de periodisering en het aantal sites een interpretatie opgesteld en nagegaan wat relevant is voor het projectgebied.

In de ruime omgeving (>900 m) van het projectgebied zijn zeven locaties opgedoken in de CAI die een datering hebben in de Steentijd. In alle gevallen gaat het om losse vondsten, meestal beperkt tot één of enkele afslagen/werktuigen. Op zes van de zeven locaties kon men een meer nauwkeurigere datering

bepalen, deze kwam telkens uit in het Neolithicum. Alle locaties met steentijdartefacten zijn geconcentreerd ten noordwesten van het projectgebied tussen de Murissonbeek, Palingbeek en Leie.

Uit de Romeinse periode zijn vijf sites aanwezig in de buurt van het projectgebied. In drie gevallen gaat het om losse aardewerkvondsten. Twee locaties in het zuiden van het project gebied bevatten structuren: in één geval gaat het om grachten, greppels en kuilen die geassocieerd worden met de Midden-Romeinse tijd; de tweede locatie in het zuiden bevat paalkuilen, kuilclusters, bewoningsgreppels en een waterdragende structuur waarvan verwacht wordt dat het destijds een poel was. De bewoningssporen worden gedateerd in de Late-IJzertijd - Vroeg-Romeinse tijd.

Vier locaties zijn zichtbaar in de CAI die gedateerd worden in de middeleeuwen. Het betreft drie losse vondsten uit de Late-Middeleeuwen, onder de vorm van aardewerk, die zich bevinden ten noordwesten van het projectgebied. Een vierde locatie is de Sint-Niklaaskerk te Rakkem (NW), die ontstaan is in de 12^e eeuw (Volle-Middeleeuwen).

Uit Vroeg-Moderne Tijd ofte Nieuwe Tijd kwamen drie locaties naar voor. Alle locaties uit de CAI bevinden zich in het noordwesten van het projectgebied en bestaan uit losse vondsten, voornamelijk verschillende soorten aardewerk en pijpfragmenten. De artefacten konden meer specifiek gedateerd worden in de 16e eeuw.

Uit de Nieuwste Tijd kwam één vondst naar voor, het betreft een munt met beeltenis van Koning Leopold I, uit de 19e eeuw.

3.4.1 CAI locatie 211381¹²

Ten zuiden van het projectgebied bevinden zich grachten, greppels en enkele kuilen uit de Midden-Romeinse periode. Deze structuren werden geassocieerd met Romeins aardewerk.

3.4.2 CAI locatie 215301¹³

Deze locatie, gelegen aan de Dronckaertstraat, bevat grondsporen uit de Late-IJzertijd en Vroeg-Romeinse periode. De grondsporen bestaan uit paalkuilen en kuilen waarin clusters kunnen herkend worden. Daarnaast zijn enkele houtskoolrijke kuilen, greppels en grachten aanwezig. De bewoning uit de Late IJzertijd en de vroeg-Romeinse periode bestaan uit een aantal verschillende sporentypes. De

¹² <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/211381>

¹³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/215301>

meest vondstenrijke sporen betreffen een grote waterdragende structuur en een aantal greppels. De grote waterdragende structuur wordt wegens de grote omvang van het spoor geïnterpreteerd als een soort poel waarin tijdens verschillende fasen nederzettingsafval werd gedumpt. De greppels hadden vermoedelijk een begrenzend of afbakende functie. Hoewel het volledige verloop van deze greppels niet helemaal duidelijk is, kunnen we de aanwezigheid van een “enclosure” vermoeden. Een aanwijzing hiervoor zijn een concentratie omvangrijke kuilen en paalkuilen.

3.4.3 CAI locatie 75575¹⁴

Deze locatie gelegen aan de Murissonstraat (op de grens van Menen en Rekkem) beslaat verschillende periodes.

Uit de Steentijd zijn enkele afslagen, microklingen en werktuigen (oa. Een hoeksteker en geretoucheerde afslagen) teruggevonden, die geplaatst worden in het Midden-Neolithicum. Hoewel de datering niet met 100% vast staat en de artefacten mogelijks ook aan het Midden-Mesolithicum kunnen toebehoren.

Uit de Metaaltijden werd een wandfragment van een pot, vervaardigd in een grove, zachtgebakken klei, opgegraven. Dit wandfragment werd geplaatst in de IJzertijd.

De Romeinse tijd is aanwezig onder de vorm van twee eenvoudige kookpotten met een naar buiten omgeslagen, afgeronde rand, die gelijkenissen vertoont met de IJzertijdtraditie. Binnen diezelfde traditie is eveneens een wandscherf aangetroffen. Daarnaast is nog een geelwitte scherf, verschaald met kwarts en hardgebakken (Maas of Eiffel), een wand van smeltkroes en een zandbestrooide beker aanwezig op de site. De artefacten worden geplaatst in de Midden-Romeinse tijd, meer specifiek de 2de of 3de eeuw.

Voor de Middeleeuwen zijn een aantal artefacten aangetroffen uit de Late-Middeleeuwen. Het betreft voornamelijk aardewerk: grijs, reducerend gebakken keramiek; bruinrood, loodgeglazuurd aardewerk; bruinrood, slibversierd aardewerk; bruinrood mangaanoxidegeglazuurd aardewerk; steengoed; faience; en porselein. Daarnaast zijn meer dan 300 pijpfragmenten gevonden, in het rood en wit, en Bosglas (ofte Waldglas).

3.4.4 CAI locatie 75593¹⁵

Deze locatie is gelegen tussen de Moeskroenstraat, Vierwegenstraat en Pont Neufstraat.

Uit de steentijd is enkel een lithische losse vondst uit het Neolithicum aanwezig. Hetzelfde geldt voor de Romeinse tijd waar het een losse vondst aardewerk betreft, meer specifiek Arraswaar. Uit de

¹⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/75575>

¹⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/75593>

middeleeuwen zijn meer losse vondsten aangetroffen, met name grijs reducerend gebakken aardewerk; bruinrood loodgeglazuurd aardewerk; steengoed; slibversierd bruinrood aardewerk; witbakkend aardewerk, porselein, faience, waldglas en pijpfragmenten. De vondsten worden geplaatst binnen de Late Middeleeuwen.

3.4.5 CAI locatie 75597¹⁶

Deze locatie is gelegen aan de zuidzijde van de Pont Neufstraat, tussen de Leie en Vierwegenstraat. De vroegste periodes zijn enkel aanwezig onder de vorm van losse vondsten. Voor de steentijd zijn enkele kernen, afslagen, klingen en schrabbers aanwezig uit het Neolithicum. Uit de Romeinse Tijd is slechts één randscherf aangetroffen.

Uit de Late Middeleeuwen is een vondstconcentratie aanwezig met steengoed (Raeren, Frechen en Westerwald); grijs reducerend gebakken keramiek; bruinrood, loodgeglazuurd aardewerk; faience; porselein; witbakkend en slibversierde keramiek; Menens aardewerk, tegels, Waldglas en pijpfragmenten.

3.4.6 CAI locatie 75687¹⁷

Langgerekt perceel tussen Vierwegenstraat en Murissonbeek.

Aanwezige losse artefacten betreffen één mogelijk werktuig uit het Neolithicum, één rand van een grijze, reducerend gebakken pot met radstempel op de lip. Uit de Nieuwe Tijd zijn meerdere losse vondsten aanwezig: bruinrood aardewerk, bruinrood slibversierd aardewerk, mangaanoxide glazuur-aardewerk, grijs reducerend gebakken aardewerk, steengoed, faience, porselein, witbakkend aardewerk, pijpfragmenten, patacon¹⁸ van witte pijpaaarde. De artefacten worden gedateerd in de 16^e eeuw.

3.4.7 CAI locatie 75686¹⁹

Deze locatie betreft een perceel gesitueerd tussen de Pont Neufstraat en de Vierwegenstraat. Er zijn opnieuw enkel losse vondsten aangetroffen, een atypisch lithisch artefact uit het Neolithicum en aardewerk uit de Nieuwe Tijd. Het aardewerk betreft grijs reducerend gebakken aardewerk; bruinrood

¹⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/75597>

¹⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/75687>

¹⁸ http://vobow.be/Data/WAK/PDF's/WAK80_Goderis%20J._Patacons%20en%20pijpaarden%20beeldjes%20gevonden%20in%20Roeselare_188-193.pdf

¹⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/75686>

oxiderend gebakken aardewerk; slibversierd aardewerk; steengoed; witbakkend aardewerk; pijpfragmenten. De artefacten worden meer specifiek gedateerd in de 16e eeuw.

3.4.8 CAI locatie 75647²⁰

Deze locatie is gelegen tussen de Murissonbeek (grens Rekkem), de Lauwebeek (grens Rekkem) en de N366.

Voor de Steentijd is één losse lithische vondst aangetroffen die geplaatst wordt in het Neolithicum, hoewel de datering hiervan onzeker is. De Nieuwe Tijd is aanwezig onder losse vondsten, met name grijs reducerend gebakken aardewerk; bruinrood loodgeglazuurd aardewerk, slibversierd aardewerk, witbakkend aardewerk, majolica, faience, steengoed; en pijpfragmenten, waaronder een steel met ruitvormige instempeling en lie, evenals een hielpijp met hielmerk. De vondsten worden gedateerd binnen de 16e eeuw. Ten slotte is nog één bronzen munt aangetroffen met afbeelding van Leopold I, koning der Belgen. De munt wordt in de 19e eeuw geplaatst.

3.4.9 CAI locatie 75776²¹

Deze locatie is gelegen in het gemeentecentrum van Rekkem. Er werd enkel een afslag in grijze silex en enkele afslagen in zwarte silex teruggevonden.

3.4.10 CAI locatie 76520²²

Deze locatie betreft de Parochiekerk Sint-Niklaas gelegen te Rekkem. Reeds in 1163 was er sprake van een “ecclesia” of parochiekerk te Rekkem. Vermoedelijk werd het gebouw opgetrokken in het begin van de 12^e eeuw in opdracht van de heer van Rekkem, waarna hij alles aan het bisdom schonk. Een tweede mogelijkheid is dat het perceel eerst aan het bisdom geschonken werd en de kerk pas nadien gebouwd werd. In 1658 is er melding van een brand in de Romaanse kerk, waardoor deze grotendeels vernield werd. Twee jaar later werd de kerk gedeeltelijk hersteld en opnieuw in gebruik genomen. In 1948 werden opgravingen uitgevoerd die het grondplan van een Romaanse kerk in beeld brachten. In 1986 tenslotte werden opgravingen uitgevoerd in de oostelijke hoek tussen het koor en dwarsschip, waarbij onder meer een halfronde koornis van Doornikse kalksteen (80 cm dik) en de oorspronkelijke sacristie werden blootgelegd.

²⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/75647>

²¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/75776>

²² <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/76520>

INDICATOR CARTOGRAFIE

CAI locatie 72859²³

Deze locatie betreft de Hoeve steenburg gelegen te Rakkem (Murissonstraat). Het betreft een alleenstaande site met walgracht. Het gebouw is zichtbaar op de Kaart van Popp en Ferraris.

CAI locatie 72883²⁴

Deze locatie is gelegen aan de Larsstraat II te Lauwe en gekend onder het toponiem Kraaiveld. Het betreft een site met walgracht, waarbij de gracht en gebouwen zeker bewaard bleven tot in 1850. De gracht is tot op heden nog steeds bewaard. De bebouwing is zichtbaar op de Kaart van Popp en Ferraris.

CAI locatie 72882²⁵

Deze locatie is gelegen aan de Larsstraat I te Lauwe en gekend onder het toponiem Hoogpoort. Het betreft een site met walgracht waarvan de gracht en gebouwen bewaard bleven tot in 1850, maar niet tot op heden. De bebouwing is zichtbaar op de Kaart van Popp en Ferraris.

CAI locatie 72884²⁶

Deze locatie is gelegen aan de Grote Kruisstraat I te Lauwe. Het betreft een site met walgracht uit de Late Middeleeuwen waarvan de gracht en gebouwen bewaard bleven tot in 1850, maar waar tot op heden enkel een deel van de gracht bewaard is. De site is zichtbaar op de Kaart van Popp en Ferraris.

CAI locatie 72860²⁷

Deze locatie is gelegen aan de Murissonstraat I te Rakkem. De locatie is ook bekend onder het toponiem Dronkaert. Het betreft een site met walgracht, afgebeeld op de kaart van Popp en Ferraris.

CAI locatie 72861²⁸

Deze locatie is gelegen te Rakkem en bekend onder de naam Croise. Het betreft een site met walgracht waarvan de gebouwen en gracht zeker nog aanwezig waren in 1850.

²³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72859>

²⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72883>

²⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72882>

²⁶ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72884>

²⁷ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72860>

²⁸ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72861>

CAI locatie 156603²⁹

Deze locatie betreft het Kasteel van Rekkem gelegen in het centrum van de gemeente. Er werd enkel een afslag van grijze vleksilex uit de Steentijd aangetroffen.

CAI locatie 152126³⁰

Deze locatie betreft een walgrachtsite gelegen in de Lauwestraat te Rekkem. De site is zichtbaar op de Ferraris kaart.

²⁹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/156603>

³⁰ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/152126>

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Beantwoording onderzoeksvragen

Teneinde een gedegen inschatting te kunnen maken van het projectgebied in functie van de archeologische verwachting en de geplande ingrepen met bijhorend mogelijke schade aan het plaatselijke bodemarchief dienen de vooropgestelde onderzoeksvragen beantwoord te worden.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?*

De beschikbare en geraadpleegde cartografische bronnen geven aan dat het projectgebied sinds de late 18de eeuw voor het leeuwendeel in gebruik was als akkerland waar actief aan landbouw werd gedaan. In de zuidelijke uitlopers van het projectgebied komen vanaf het einde van de 18de eeuw tot de late 19de eeuw verschillende bouwfases voor. De akkers werden van noord naar zuid doorkruist door een pad. Cartografische indicatoren in de omgeving van het projectgebied suggereren een verspreide hoevebouw aan het eind van de 18de eeuw, aangenomen wordt dat deze hoeves met bijhorende agrarische activiteiten reeds sinds de volle middeleeuwen het landschappelijke uitzicht van de streek bepalen. Het betreft hier verschillende hoeves met een walgracht alsook losstaande hoeves. De voormalige bebouwing in de zuidelijke zones van het projectgebied gaat waarschijnlijk ook terug op deze hoeves waarbij de gronden binnen de contouren van het projectgebied in functie van landbouw werden geëxploiteerd. Sporen uit deze periodes zullen zich bijgevolg hoofdzakelijk beperken tot agrarische sporen met mogelijks kleine tijdelijke structuren.

Dit sluit echter niet uit dat binnen de contouren van het projectgebied occupatiesporen of sporen van andere activiteiten uit oudere periodes kunnen voorkomen. De gekende archeologische waarden uit de omgeving geven immers aan dat reeds sinds de steentijden menselijke activiteiten plaatsvonden in het gebied en sinds de Romeinse periode zijn ook sporen van permanente bewoning gekend uit de ruime omgeving van het projectgebied. In een zone ca. 1,2 à 1,5km ten noordwesten van het projectgebied zijn in de CAI enkele meldingen opgenomen betreffende steentijdvondsten. Het betreft hier 7 locaties in een gebied begrenst door de Murissonbeek, Palingbeek en Leie. Het zijn allemaal losse vondsten bestaande uit slechts enkele afslagen of sporadisch een artefact waarbij nooit kan gesproken worden van een steentijdartefactsite of tijdelijk kampement. Een dergelijke hoeveelheid losse lithische vondsten in de nabijheid van de Palingbeek (die ook ten noorden van het projectgebied doorloopt) geeft aan dat ook voor het projectgebied steentijdartefacten niet kunnen uitgesloten

worden. Wanneer gekeken wordt naar de topografische en bodemkundige ligging van de gekende losse vondsten zijn zekere overeenkomsten herkenbaar. Het projectgebied is gelegen op minder dan 200m van de Palingbeek en bijgevolg binnen de zogenaamde gradiëntzone voor het voorkomen van steentijdartefactsites. Echter zijn de gekende vondsten allemaal gesitueerd op een zuidelijk georiënteerde helling en is het projectgebied gelegen op een noordelijk georiënteerde helling en is het bodemtype ter hoogte van de gekende vondsten typisch voor tardiglaciale kouterruggen. Het bodemtype ter hoogte van het projectgebied vertoont gelijkenissen daar het ook om matig droge zandleembodems gaat, maar er is een verschil in drainageklasse en het voorkomen van mogelijk goed bewaarde (podzol)bodems. De gekende locaties met losse lithische vondsten zijn ook allen lager gelegen (vallei tussen 3 waterlopen) dan het projectgebied.

Ook de Romeinse periode is in de ruimere omgeving van het projectgebied vertegenwoordigd in CAI meldingen. Het betreft hier grondsporen die in twee gevallen wijzen op bewoningsstructuren en een water dragende structuur. De sporen worden gedateerd van de late ijzertijd tot midden Romeinse periode. In de omgeving van het projectgebied zou volgens verschillende historische bronnen tevens een Romeinse villa of vestigingsplaats gesitueerd zijn. De exacte locatie hiervan is tot op heden echter nog niet bekend.

Middeleeuwse vondsten beperken zich hoofdzakelijk tot de late middeleeuwen. Hierbij zijn verschillende aardewerk en pijpfragmenten aangetroffen, ook hier gaat het telkens om losse vondsten. Aangenomen wordt dat reeds sinds de volle middeleeuwen een verspreide hoevebouw het landschap tekende. Deze zette zich voort tot in de nieuwere tijden. Structuren en grondsporen zijn uit deze periodes niet gekend doch zijn ook uit de nieuwe tijd losse vondsten in de vorm van gebruiksaardewerk en pijpfragmenten aangetroffen.

Bovenstaande informatie in overweging genomen kan dus gesteld worden dat enkel in de zuidelijke zones een specifieke verwachting bestaat tot het aantreffen van sporen uit de periodes waar bebouwing aanwezig was binnen deze delen van het projectgebied. De steentijden zijn ruim vertegenwoordigd in het gebied maar op locaties die zich hier veel gunstiger toe lenen. Dit betekent echter niet dat de aanwezigheid van dergelijke vondsten volledig kan worden uitgesloten ter hoogte van het projectgebied. Er wordt bijgevolg een algemene archeologische verwachting naar voor geschoven wat betreft het aantreffen van losse vondsten en/of sporen en structuren uit de periodes vanaf de steentijden tot late 18de eeuw. Hierna worden enkel nog agrarische sporen verwacht voor het leeuwendeel van het projectgebied.

- *Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?*

Binnen de contouren van het projectgebied is nog geen voorgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd, bijgevolg zijn binnen het projectgebied dan ook geen sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend. Ook in de directe omgeving (<500m) van het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend noch zijn hier cartografische indicatoren naar archeologisch relevante plaatsen of losse vondsten gemeld en opgenomen in de CAI.

In een iets ruimere omgeving van het projectgebied zijn wel een aantal losse vondsten en cartografische indicatoren gekend. Echter zijn geen van deze heuse archeologische sites te noemen. Bewoningssporen komen in de omgeving van het projectgebied met zekerheid voor vanaf de late ijzertijd/Romeinse periode. Echter zijn geen van deze sites in relatie te brengen met het projectgebied. Dit sluit niet uit dat ter hoogte van het projectgebied archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Er werd immers reeds een algemene archeologische verwachting geponeerd voor het projectgebied.

- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?*

Vanaf de late 18de eeuw wordt het projectgebied systematisch gekarteerd als akkerland binnen een groter landbouwgebied. Aangenomen wordt dat reeds sinds de middeleeuwen agrarische activiteiten plaatsvonden ter hoogte van het projectgebied. Er is echter geen informatie beschikbaar over de intensiteit van de landbouwactiviteiten en de diepte van het ploegen. Hierbij kan wel gesteld worden dat de toplagen door ploegactiviteiten sterk verstoord zullen zijn en dat eventueel aanwezige archeologische sporen slechts onder deze laag herkenbaar zullen zijn.

- *Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?*

De historische bebouwing kent verschillende fases binnen de meest zuidelijke zones van het projectgebied. Zo zijn er verschillende bouwwerken zichtbaar op de kaart van Ferraris, Vandermaelen, de Atlas der Buurtwegen en Popp. Deze bevinden zich grotendeels buiten de contouren van het projectgebied maar sporen hiervan kunnen verwacht worden in de meest zuidoostelijke uitloper en hoek van het projectgebied. Ook in de zuidwestelijke hoek van het project kunnen sporen van bebouwing voorkomen uit de late 18de eeuw. Hier valt een deel van een losstaand gebouw dat op de Ferrariskaart wordt weergegeven binnen de contouren van het projectgebied.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?*

Binnen de contouren van het projectgebied zal een verkaveling tot 15 bouwrijpe loten plaatsvinden alsook de aanleg van een wegnis met bijhorende infrastructuur. Gezien het onderzoek kadert in een principiële haalbaarheidsstudie en bijgevolg nog geen definitieve plannen voor fundering en diepere bodemingrepen gekend zijn wordt het bodemarchief over het gehele projectgebied als potentieel bedreigd beschouwd.

Potentieel tot kennisvermeerdering

Het eerder onverstoorde (op de ploegactiviteiten na) rurale karakter van het projectgebied in combinatie met de gekende archeologische waarden in de omgeving, de topografische kenmerken en de grootte van het projectgebied resulteert in een eerder significant archeologisch potentieel dat niet te verwaarlozen valt. Het gevolg hiervan is ook een hoger potentieel op kennisvermeerdering bij eventueel verder (voor)onderzoek met ingreep in de bodem.

Afweging verder onderzoek

Op basis van het bestudeerde bronnenmateriaal kan niet worden aangetoond dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden. De historische en cartografische bronnen tonen echter aan dat de kans op voorkomen van sites met een hoog kennisvermeerderingspotentieel binnen het projectgebied hoog is. De vorm van het plangebied en het grote oppervlak, ca. 30120 m², laten een interpretatie van mogelijke archeologische sporen in een ruimere context toe. Het niveau waarop deze potentiële archeologische resten zich bevinden, kon aan de hand van het bureauonderzoek niet achterhaald worden. Gezien de aard van de geplande ontwikkeling, waarbij met bijhorende bedreiging voor het plaatselijke bodemarchief en het significante potentieel op kennisvermeerdering acht ADEDE bvba verder vooronderzoek met ingreep in de bodem hier noodzakelijk om verder inzicht te krijgen in de eventuele aanwezigheid en aard van archeologische sporen ter hoogte van het projectgebied.

In de Code van Goede Praktijk worden verschillende achtereenvolgende onderzoeksmethodes voorgesteld teneinde de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Een bijhorend programma van maatregelen wordt hier opgesteld.

4.2 Besluit breed publiek

In het kader van een studie naar de principiële haalbaarheid voor een verkaveling ter hoogte van de Kloosterhoekstraat te Lauwe werd een archeologienota aan de hand van een bureauonderzoek

opgesteld. Deze bureaustudie kon niet uitwijzen of zich binnen het projectgebied al dan niet een archeologische site of archeologische overblijfselen bevinden. Wel kon een archeologische verwachting worden ingeschat. Hieruit bleek dat het projectgebied een significant archeologisch potentieel kent. Verder kon ook een inschatting gemaakt worden van de mogelijke impact van de geplande ontwikkeling op de eventueel aanwezige archeologische resten. Gezien de onverstoorde aard van de gronden (met uitzondering van de aanwezige weg) waarop de geplande ontwikkeling betrekking heeft, is de mogelijke impact op het plaatselijke bodemarchief dan ook groot. Hierdoor dient verder (voor)onderzoek met ingreep in de bodem uitsluitsel te geven over de aan- of afwezigheid van archeologische resten binnen het projectgebied alvorens de geplande ontwikkeling van de terreinen kan worden uitgevoerd. Een bijhorend programma van maatregelen wordt hiervoor opgesteld.

5 Bibliografie

BATS M., BASTIAANS J. & CROMBÉ P., 2006: *Prospectie en waardering van alluviale gebieden langs de Boven-Schelde. CAI-project 2003-2004. In: COUSSERIER K., MEYLEMANS E. & IN 'T VEN I. (red.), CAI-II Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek, Brussel, 75-100 (VIOE-Rapporten 02).*

BOGEMANS F., 2005, *Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen*, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

BOGEMANS F., 2007, *Toelichting bij de tertiairgeologische kaart*, kaartblad 29, Kortrijk, Vrije Universiteit Brussel, Brussel. Lithostratigrafische tabel van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair), DOV.

GODERIS J., 2013. Patacons en pijpaarden beeldjes gevonden in Roeselare, *West-Vlaamse Archeokrant* 30, V.O.B.o.W vzw, Roeselare.

www.geopunt.be

<http://www.ethesis.net>

<https://www.menen.be>

<http://belgica.kbr.be>

<http://www.ngi.be>

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

6 Lijst van plannen

Plan nr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1:15000	digitaal	23/08/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1:4000	digitaal	23/08/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1:1250	digitaal	23/08/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1:1250	digitaal	23/08/2017
	Inplantingsplan bestaande situatie projectgebied.			
0005	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1:1250	digitaal	01/03/2018
0006	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m.	1:60000	digitaal	23/08/2017
0007	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m (Detail).	1:4000	digitaal	23/08/2017
0008	Projectgebied op de tertiair geologische kaart.	1:40000	digitaal	23/08/2017
0009	Projectgebied op de quartair geologische kaart.	1:20000	digitaal	23/08/2017
0010	Projectgebied op de bodemtypekaart.	1:5000	digitaal	23/08/2017
0011	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, opname 2016.	1:5000	digitaal	23/08/2017
0012	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten.	1:5000	digitaal	23/08/2017
0013	Projectgebied op de landgebruikskaart (bodemgebruiksbestand), opname 2001.	1:5000	digitaal	23/08/2017
0014	Projectgebied op het gewestplan.	1:10000	digitaal	23/08/2017
0015	Projectgebied op kaart van Fricx.	1:50000	analoog	23/08/2017
0016	Projectgebied op kaart van Villaret.	1:10000	analoog	23/08/2017
0017	Projectgebied op kaart van Ferraris.	1:10000	analoog	23/08/2017
0018	Projectgebied op Atlas der Buurtwegen	1:3500	analoog	23/08/2017
0019	Projectgebied op topografische kaart van Vandermaelen.	1:7000	analoog	23/08/2017
0020	Projectgebied op kaart van Popp.	1:4000	analoog	23/08/2017
0021	Projectgebied op luchtfoto uit 1971.	1:4000	digitaal	23/08/2017
0022	Projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	1:4000	digitaal	23/08/2017

0023	Projectgebied op luchtfoto uit 2000-2003.	1:4000	digitaal	23/08/2017
0024	CAI-locaties ten opzichte van het projectgebied.	1:17000	digitaal	23/08/2017

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 16 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 17 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 19 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.	- 31 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 32 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 33 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 34 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 35 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op luchtfoto uit 1971.	- 39 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	- 39 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op luchtfoto uit 2001-2003.	- 39 -
Figuur 19. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 39 -